

N I C C
Magazine

6 / 2014

Tantowi Jaya, Indonesische country muzikant

[Lees artikel op pagina 16](#)

In dit nummer:

**Nederlandse
Veteranendag 2014...2**

Het spoor terug.....4

**Papua strijd voor
onafhankelijkheid.....6**

**Het nummer van het
dienstbevel.....12**

Hongi-tochten.....13

**Een finale afrekening,
of toch niet?.....14**

Indo Rock (6).....16

**Parels in de Gordel
van Smaragd.....17**

**Corvus, mijn tamme
kraai.....25**

**Bali, de vroegste
periode.....30**

Rubrieken:

Recept, Korte Berichten,
Boekbespreking, Gedicht, Just4kids,
Indische Agenda, Advertensi Mini,
Column, Pasar Malam Kalender.

Gratis maandelijks e-magazine voor de Indische gemeenschap
jaargang 6, juni 2014 | abonnees: 7300

*Nederlands Indisch
Cultureel Centrum*

Van de redactie

NICC Magazine vraagt om uw steun

De vernieuwde uitvoering van NICC Magazine kan nog steeds bogen op vele positieve reacties. Sinds het januari-nummer 2014 ontvangen we nog steeds vele e-mails en iedereen is even enthousiast over de gedaantewisseling. Hartelijk dank daarvoor. Deze maand hebben we opnieuw een mailing uitgestuurd naar een aantal adressen, waarvan wij weten dat zij een bedrijf vertegenwoordigen. Wij hebben hen gewezen op de mogelijkheid om te overwegen **NICC Magazine als advertentie medium** te gebruiken. Van enkelen hebben we inmiddels een antwoord ontvangen, dat zij het zullen overwegen. Hierbij nogmaals een oproep aan alle lezers die eigenaar

zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van ruim 7200 abonnees te brengen. (**Zie de mededeling op pagina 17**) Tevens willen wij een beroep doen op uw waardering als abonnee voor het vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben en het in stand te houden. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is **uw betrokkenheid** bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u om een vrijwillige bijdrage in de vorm van een **DONATIE**. Wij zullen u

daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze bankgegevens kunt u vinden op de voorlaatste pagina in de colofon.

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En..... ondanks alles is en blijft het abonnement GRATIS.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Nederlandse Veteranendag 2014

De Nederlandse Veteranendag wordt dit jaar op 28 juni voor de tiende keer georganiseerd in Den Haag. Met dit jaarlijkse evenement bedankt Nederland haar 130.000 militaire veteranen voor hun inzet, nu en in het verleden. En daar mag dan ook iedereen bij zijn; hoe meer hoe beter. Loop die dag van het Malieveld naar het centrum. Kijk naar het defilé van duizenden veteranen, zie meer dan honderd detachementen, historische leger-voertuigen en tientallen muziekkorpsen voorbij komen. En vergeet ook niet om omhoog te kijken als de unieke luchtshow van moderne en historische vliegtuigen en helikopters over Den Haag met een "fly-by" acte de presence geeft. En bent u al op 27 juni in Den Haag, komt u dan vooral kijken bij de Hofvijver, waar om 13.30 uur meerdere parachutisten in het water zullen landen. Dit wordt een heel bijzonder spektakel.

Ridderzaal en Binnenhof

De Nederlandse Veteranendag zal starten in de Ridderzaal met een plechtige bijeenkomst. Honderden veteranen worden toegesproken door de Minister-President in aanwezigheid van Koning Willem-Alexander, de ridders van de Militaire Willemsorde, Parlements-

leden en vertegenwoordigers uit de samenleving. Daarna wordt op het Binnenhof de Herinneringsmedaille voor Vredesoperaties uitgereikt aan tachtig militairen, die net terug zijn van hun missie. Het programma in de Ridderzaal en op het Binnenhof kan worden gevolgd op grote videoschermen op het Malieveld, of gewoon thuis via het internet. Kijk dan op de website: www.veteranendag.nl.

Defilé en fly-by

Om 13.00 uur start het kleurrijke defilé door het centrum van Den Haag. Dan marcheren ruim 4000 veteranen en militairen, gevolgd door historische en moderne legervoertuigen van het malieveld naar het centrum en weer terug. Het defilé wordt afgenomen door Koning Willem-Alexander. Dan vliegen ook historische en moderne vliegtuigen in een vliegdefilé boven Den Haag. Nergens in Nederland is zo'n combinatie te zien van veteranen uit alle missies,

militairen uit alle krijgsmacht onderdelen, civiele en militaire muziekkorpsen en oude en moderne legervoertuigen. Ook veteranen die nu werken bij de politie, douane, Nederlandse Spoorwegen en Dienst Justitiële Inrichtingen lopen dit jaar mee. Het gehele defilé zal rechtstreeks worden uitgezonden door de NOS die dag. Raadpleeg hiervoor uw programmagids of teletekst.

Den Haag Veteranenstad

De allereerste Veteranendag was in 2005 in Den Haag, toen nog zonder defilé en zonder Fly-by. Het doel van deze dag was (en is nog steeds) het bevorderen van de maatschappelijke erkenning en waardering van alle Nederlandse veteranen. De tiende viering van de Nederlandse Veteranendag dit jaar belooft een waar spektakel te worden. Een evenement vol met attracties, waaronder de aankomst van enkele honderden veteranen-motorrijders op het Malieveld. Verder natuurlijk volop informatie-stands en bovenal pure gezelligheid. Bovendien wordt de speciale Veteranen Top 50 ten gehore gebracht, die is samengesteld uit door de veteranen uitgekozen muziek. Inmiddels zijn vrijwel alle Nederlanders op de hoogte van het bestaan van de Veteranendag. Ter gelegenheid van het 10-jarig jubileum heeft een jury onder leiding van oud-Kamervoorzitter Gerdi Verbeet de tien meest bijzondere veteranenverhalen

uitgekozen, die nu gebundeld zijn en op 28 juni verschijnen.

Feest op het Malieveld

De witte tentenstad van de Tong Tong Fair zal op 28 juni hebben plaatsgemaakt voor leger tenten in traditioneel legergroen en in camouflagekleuren. Hier is voor iedereen en voor alle leeftijden wel wat te doen. Stap gerust eens een tent binnen, maak een praatje met veteranen, luister naar optredens van het orkest van de Koninklijke Luchtmacht, de Booming Piano's en de Veteranen Top 50.

Bekijk de legervoertuigen, zowel de antieke als de moderne. Vergeet niet ook een bezoek te brengen aan de tent waar een expositie is van kunst gemaakt door Veteranen, waarmee zij hun ervaringen willen uitbeelden, hetzij op doek als ook in foto's en beeldhouwwerken. En koop natuurlijk de bundel met de tien veteranenverhalen. Bijzonder is ook dat op het Malieveld een echte simulator van een F16 is opgesteld, waar u gerust mag instappen. Een unieke belevenis. Voor de kids is er een speciale

klimtoren opgesteld en kunnen ze in een van de tenten breakdance leren. Het is teveel om op te noemen, dus alleszins de moeite waard om op 28 juni naar het Malieveld in Den Haag te komen.

Programma

Vrijdag 27 juni 2014:

13.30 uur: Landing Parachutisten in de Hofvijver

Zaterdag 28 juni 2014:

09.00-17.30 uur: Malieveld OPEN.

12.00 uur: Aankomst van 250 veteranen-motorrijders op het Malieveld.

13.00 uur: Het Defilé wordt afgenomen door Koning Willem-Alexander op de Kneuterdijk in Den Haag.

13.05 uur: Fly-by van historische en moderne vliegtuigen en helikopters boven Den Haag.

13.50 uur: Intocht van het defilé op het Malieveld.

14.30-17.00 uur: Tal van muziek-optredens op het grote podium op het Malieveld.

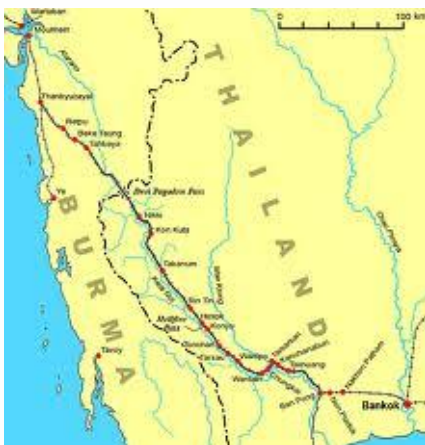
17.30 uur: De 10e editie van de Nederlandse Veteranendag wordt afgesloten.

Info: www.veteranendag.nl.

Het spoor terug

Door: Dominique Elshout

De aanleg van de Birma Spoorlijn is een van de beruchtste hoofdstukken van de Tweede Wereldoorlog. Vier Nederlandse oorlogsveteranen die destijds aan deze spoorlijn dwangarbeid verrichtten, volgden in gezelschap van enkele tientallen nazaten van veteranen in Thailand het spoor terug. Hier volgt het verslag van een emotioneel weerzien met het verleden.

Eddy van de Logt (89) wordt een beetje duizelig. Hij loopt op de eerste dag van de reis naar het verleden over de rails van het Wang Pho viaduct in Thailand. Het viaduct is een van de overblijfselen van de Birma-Siam spoorlijn. De rivier de Kwai baant zich even verderop een weg door een lieflijk landschap. Het viaduct kent geen reling. Duizelig of niet, Eindhovenaar Van de Logt gaat toch nog een stukje verder. Hier kan je gemakkelijk iemand vanaf duwen. Dat is vroeger gebeurd ook. Eddy van de Logt is een van de vier oorlogsveteranen die met veertig andere Nederlanders deze intense reis maken. Ze volgden een week lang het tracé van de Birma-Siam spoorlijn. Deze liep van Non Pladuk in Thailand naar Thanbyuzayat in Myanmar, het vroegere Birma, grotendeels parallel aan de rivier de Kwai.

In totaal 415 kilometer rails moesten het de Japanners mogelijk maken hun troepen in

Birma te bevoorraden. Aziatische dwangarbeiders en tienduizenden krijgsgevangenen met een achtergrond uit Groot Brittannië, de Verenigde Staten, Australië en Nederland legden onder barbaarse omstandigheden deze spoorlijn aan. Dit vond plaats tussen juni 1942 en oktober 1943, dwars door een bijna ondoordringbare jungle. Van de 17.990 Nederlanders stierven er 2782 door tropische ziektes, uitputting en niet in de laatste plaats door de wrede daden door de Japanners. Bijna de helft stierf aan dysenterie. Eddy van de Logt was erbij destijds. Wijzend op de rivier zegt hij: "Daar heb ik mooie herinneringen aan. De Jap gooiden granaten in het water, waarmee vele vissen gedood werden. De zwaardere vissen zonken naar de bodem. Wij doken ze op. Dat was goed eten".

Hemelvaartcorvee

Bij het viaduct oogt veteraan Felix Bakker (88) uit Zwiggelte net zo monter. Hij schetst hoe met dynamiet de rotsen werden weggeblazen, die aanvankelijk het viaduct in de weg stonden. In het nabijgelegen kamp hadden ze regelmatig last van de zware ontploffingen. "Als 's nachts de stukjes steen door je tent vlogen, wist je dat je moest uitkijken". Een ander gevaar betrof de bombardementen op de spoorlijn door de geallieerden. Hierbij werden vaak kampementen van de dwangarbeiders getroffen. En het grootste gevaar was dat niet alle bommen ontploften. Bakker werd soms aangewezen om de blindgangers op te ruimen. Als enig gereedschap kregen we een koevoet mee. "We noemden het Hemelvaartcorvee", zegt Bakker, en je dacht: als de klap komt, weet je het toch niet meer".

Veteraan Jos Wessels (92) uit Zeewolde heeft het ook over de bombardementen. In het Thailand

Burma Railway Centre, een museum in de stad Kanchanaburi, dat aan de spoorlijn is gewijd, begint hij te vertellen: "Er kwamen vijf bommenwerpers overgevlogen. Eén ervan draaide om en wierp iets af. Luitenant Herwig zei dat het pamfletten waren. Maar die pamfletten maakten geluid en waren dus wel degelijk bommen. Door de ontploffingen spatte het fijne rivierzand metershoog op. Ze begonnen ons ook vanuit de lucht te mitrilleren. Ik bleef goed kijken uit welke richting de kogels kwamen en zocht een boom als dekking. Als het vliegtuig draaide draaide ik mee. Ik had gelukkig het voordeel dat ik zelden in paniek raakte. Andere mannen sprongen in blinde paniek van de rotsen in de latrine-sleuven. Ik heb dat gelukkig nooit gedaan".

Hell Fire Pass

Het reisgezelschap gaat deze week in gestaag tempo langs de markeringspunten langs de vroegere spoorlijn. Rod Beattie, de Australische gids die van de geschiedenis van de spoorlijn zowat zijn levenswerk heeft gemaakt, vertelt in de bus bijna onvermoeibaar over de werk-kampen, de onmenselijk zware werkomstandigheden in tropische hitte, de routes die de krijgsgevangenen en dwangarbeiders dagenlang te voet moesten afleggen.

Donderdag wordt de beruchte Hell Fire Pass aangedaan. Hier werden met de hand kloven uitgehakt om ruimte voor de sporen te maken. Dag en nacht werd in ploegen-

dienst gewerkt. De Jappen hadden haast en dreven de gevangenen tot uitputting. Die kloven zijn nu een toeristische attractie van jewelste, met Australisch geld gefinancierd. Een kenniscentrum, uitzichtpunten, keurige panelen met uitleg, trappen die de afdaling naar het spoor vergemakkelijken. En voor wie de trappen niet op of af kan, is er een weggetje richting de rails dat begaanbaar is voor minibusjes. De veteranen maakten gebruik van het busje.

Hell Fire Pass ligt tegen de groene berghelling aan. Het zicht op het dal is adembenemend. Veteraan Eddy van de Logt geniet er ook van. Het had niet veel gescheeld of hij had even daarvoor moeten afhaken. Dinsdagavond begon hij moeilijk te ademen en werd hij met spoed naar het ziekenhuis van Kanchanaburi gebracht, onder begeleiding van een met het gezelschap meereizende arts uit Nederland. Zijn meereizende dochter Jolanda begeleidde hem. We dachten nog: "Het zal toch niet gebeuren, dat hij deze plak in de oorlog heeft overleefd om er nu alsnog....." In het ziekenhuis werd een lichte longontsteking geconstateerd; licht genoeg om met wat antibiotica te bestrijden. Op woensdag sluit Eddy zich weer bij het gezelschap aan.

Brug over rivier de Kwai

Hele boeken zijn volgeschreven over de verschrikkingen rond de Birma spoorlijn. De beroemde film "Bridge over the River Kwai" vestigde er wereldwijd de aandacht op. Cabaretier Wim Kan werkte aan de spoorlijn en publiceerde zijn woedende dagboeken over die tijd. Maar

wonderlijk genoeg van de vier veteranen op deze reis horen we geen beklag; geen woede en geen wrok. De oude garde toont weinig zichtbare emoties. Jolanda van de Logt probeert meer over het verleden van haar vader te weten te komen, maar dat lukt slechts mondjesmaat: "Hij vertelt alleen over de dingen die hij ná de capitulatie van de Japanners meemaakte. Geen woord over de periode daarvoor!" Tijdens een wandelingetje over de beroemde brug over de rivier de Kwai vist ze naar verhalen. "Hoe vaak heb je hier nou gelopen, Pa?" Pa reageert met een quasi dolletje.

Op diezelfde brug zoeken de tranen van kolonel buiten dienst Rob Visser (65) uit Scheveningen plotseling een uitweg. Zijn vader Arie Visser werkte hier aan de spoorlijn, overleefde het, maar verloor wel zijn beste vriend Robbert Twiss. Robert is mijn naamgever. Ik ga deze week op het oorlogskerkhof in Kanchanaburi met hem communiceren. Het is bizar dat onze vaders hier hebben gewerkt en dat het nu een toeristencircus is geworden. Heb jij zo'n T-shirtje gekocht met de brug erop? Vind je het dan erg als ik je dringend vraag het niet te dragen waar ik bij ben? Het ligt erg gevoelig".

Het spijt Visser dat hij nooit met zijn vader, die 80 is geworden, daadwerkelijk heeft gesproken over diens ervaringen. Uit zichzelf begon zijn vader er nooit over, evenmin als vrijwel alle andere overlevenden. Zwijgen werd hun strategie om opnieuw te kunnen overleven. Rob Visser is van de generatie volgend op die welke aan de spoorlijn heeft gewerkt. Edu Harms uit Vinkeveen (58) maakt deel uit van de generatie die weer daarna komt. Zijn opa, Eduard Johannes – naar wie hij vernoemd is – stierf in het spoorwegkamp Rin Tin. Zo'n acht jaar geleden begon Harms aan een stamboomonderzoek. Zo kwam hij over zijn oma en opa

Johannes te weten. Zijn oma en moeder waren in de oorlog geïnterneerd in een Japans vrouwenkamp in Tjideng bij Jakarta.

Tastbare emoties

Twee maanden na de bevrijding stuurde oma een brief, die ze adresseerde aan: "De Weledele Heer Johannes, Landstormsoldaat, Thailand". Harms' moeder schreef hierin ook enkele regels: "Lieve papa, ik ben nu 17 jaar. Toen ik uit het kamp kwam, woog ik nog maar 33 kilo, maar nu alweer 47. Ik hoop je nog te zien". Harms kreeg de brief aan zijn opa wonderwel in handen en heeft hem nu bij zich. Op de plek van het vroegere kamp Rin Tin, waar zijn opa overleed, luistert Harm aandachtig naar de uitleg van veteraan Felix Bakker. De plek doet een beroep op de verbeelding. Van de oorspronkelijke spoorlijn is nog slechts zo'n 150 kilometer bewaard gebleven. Op deze plek is niet veel meer te zien dan een landweggetje tussen een bonenveld en bosschages.

Tastbaarder zijn de emoties die als een zweem in de lucht hangen en die je bijna kunt aanraken als veteraan Bakker vertelt. Hij had een troostrijke boodschap: "De Japanners hadden respect voor de doden. Als die werden begraven, blies een hoornblazer; zolang die nog leefde tenminste".

Harms houdt zich staande bij het aanhoren van de verhalen van Bakker. Eerder die week, op de begraafplaats in Kanchanaburi kostte dat meer moeite. Daar lag het hoofddoel van zijn reis, zijn missie. De deelnemers aan de

pelgrimage, zoals deze reis in het routeboek wordt genoemd, delen een diep gevoel. Het gevoel dat ze hier moeten zijn om hun verleden beter te begrijpen en de familiebanden te versterken. Op de begraafplaats las Harms aan het graf van zijn opa de brief voor die zijn bestemming nooit heeft bereikt. Hij had het erg zwaar bij het uitspreken van de woorden die zijn moeder schreef.

Ik heb het overleefd

Op het kerkhof stond Jos Wessels stil bij het graf van zijn zwager: "Sergeant-majoor der infanterie

Ereveld Kanchanaburi

A.H. Jongeling: 18 09 1915 – 25 08 1943". Wessels vat het kort samen: Jongeling is naar de oorlog gegaan en niet meer teruggekomen. Zijn dochter heeft hij nooit gezien. Heel triest".

Wessels was al eerder op deze plek en ogenschijnlijk raakt hierdoor de geschiedenis hem niet meer zo hard. De ingrijpende gebeurtenissen van destijds zijn anekdotes geworden met een goede afloop. Een aantal keren deze week zou Wessels die afloop bondig melden, steeds in dezelfde woorden: "Ik heb het overleefd".

Bron: Eindhovens Dagblad.

 *Afhalen *Lunch *Diner *Catering www.mirasa.nl info@mirasa.nl	<i>Indonesisch eethuisje Mirasa</i>	Reinkenstraat 61 2517 CR Den Haag Tel: 070 - 346 41 98 Fax: 070 - 363 43 13 M: 06 - 45614409 J.J.H.W. de Brabander F.P. Hartani
---	--	--

Papua-strijd voor onafhankelijkheid

Door: Lennart Hofman (verslaggever 'vergeten oorlogen' van *De Correspondent*)

Toen Nederland 52 jaar geleden uit West-Papua vertrok, barstten er bloedige onafhankelijkheidsgevechten los die tot op de dag van vandaag voortduurt. Maar er is bijna niemand die dat weet, en niemand die iets doet. Samen met fotograaf Andreas Stahl maakte correspondent Lennart Hofman een unieke, levensgevaarlijke tiendaagse reis door de jungle om het verhaal van deze vergeten bevolkingsgroep op te tekenen.

Een kleine zestig jongens en meisjes staan doodstil opgesteld naast een stoffig rugbyveldje, ergens diep in de jungle in het grensgebied tussen Indonesië en Papoea-Nieuw-Guinea. Een man in legeruniform loopt langzaam voor hen langs en kijkt hen één voor

één streng in de ogen. Met een dunne stok tikt hij tegen de arm van een jongen van amper tien jaar oud. Die gaat direct nog rechter staan dan hij al stond.

De rebellengroep Free Papua Movement, ofwel de Organisasi Papua Merdeka (OPM), traint ergens diep in de jungle tussen Indonesië en Papoea-Nieuw-Guinea. Foto: Andreas Stahl

Even verderop ramt een man in een oud voetbalshirtje zijn vuisten in een vast ritme tegen een houten paal. Het getik van zijn

knokkels tegen het hout vermengt zich met de uitbundige geluiden van de omliggende wildernis.

Het tafereel is onderdeel van een training van misschien wel de meest primitieve rebellengroep ter wereld: de Free Papua Movement, oftewel de Organisasi Papua Merdeka (OPM). Ze strijden al ruim vijftig jaar tegen Indonesië voor een onafhankelijk West-Papua, betreuren vele duizenden doden en zijn hun leven geen moment van de dag zeker.

Wij zijn de eerste journalisten die dit trainingskamp bezoeken, en dat ging niet vanzelf. Los van de moeilijke reis en de erbarmelijke levensomstandigheden worden de rebellen constant opgejaagd door

speciale elite eenheden van het Indonesische leger - en ook de geheime dienst is overal. Dat maakt het voor journalisten vrijwel onmogelijk *Tijdens het maken van dit verhaal hield ik een dagboek bij, waaruit ik achttien dagen aaneensluitend steeds een dag publiceer. Hier is ook ander uniek beeldmateriaal te zien, gemaakt door Andreas Stahl.* om dit trainingskamp te bezoeken.

Dat het toch lukte gaf de mensen in dit uiterst afgelegen deel van de wereld een klein beetje hoop. 'Als de wereld zou weten wat wij doormaken, hadden ze ons allang geholpen,' zegt een oude man met een doorgroefd gezicht stellig. 'West-Papua is ons land, maar we worden afgeslacht door Indonesië zonder dat we daar iets tegen kunnen doen, en zonder dat iemand het weet.'

Voormalige Nederlandse kolonie

West-Papua, gelegen op het westelijke deel van het eiland Nieuw-Guinea, werd in 1962 bezet door Indonesië, kort nadat voormalig kolonisator Nederland was vertrokken.

De oorspronkelijke bewoners, de Papua's, zagen hoe een gepland referendum over onafhankelijkheid werd gefrustreerd en moesten lijdzaam toezien hoe Indonesië het gebied inlijfde. Papua's die (soms vreedzaam, soms gewapend) tegen de gang van zaken in verzet kwamen, werden aangevallen, gemarteld en vervolgd. Wie het in opdracht van Nederland gecomponeerde volkslied Het Hai Tanahku Papua (O, mijn land Papua), naar een gedicht van dominee Isaak Samuel Kijne uit de jaren twintig van de vorige eeuw zong, of de officiële vlag De Morgenster (in 1961 ontworpen door Marcus Wonggor Kaisiëpo) hees, hing een gevangenisstraf boven het hoofd.

De natuurlijke rijkdommen van het land, vooral goud en koper, werden leeggeroofd Grasberg, de grootste goud- en kopermijn ter wereld, gelegen in de Puncak Jaya-regio van West-Papua, is sinds 1961, kort na de Indonesische invasie van West-Papua, voor het grootste deel in handen van het Amerikaanse bedrijf Freeport-McMoRan. In 2006 bedroeg de productie: 610.800 ton koper, 58.474.392 gram goud en 174.458.971 gram zilver.

De winst van de mijn bedroeg in het vierde kwartaal van 2010 9 miljard euro. Henry Kissinger, die tijdens het voorbereiden van het gefrustreerde referendum in West-Papua president Nixon adviseerde zich niet in te laten met de annexatie van West-Papua door Indonesië, zit tot op de dag van vandaag in de raad van bestuur. In 2005 berichtte The New York Times dat Freeport lokale legerleiders en militairen tussen 1998 en 2004 bijna vijftien miljoen euro betaalden om de

mijn te beschermen. Dit werd in 2003 en 2011 toegegeven door de Indonesische overheid. In de praktijk leidt de inzet van militairen vaak tot mensenrechten schendingen tegen de Papua's. Rond de Freeport-mijn vinden de meeste confrontaties tussen Papoea's en het Indonesische leger plaats. BP voert momenteel een enorm gasproject uit in de Bintuni-baai, palmolie bedrijven springen als paddenstoelen uit de grond en houtkap heeft sinds 1990 een kwart van de bossen die West-Papua rijk is vernietigd. Uitvoerders zijn veelal in dienst van een groep bedrijven die weer in handen zijn van de elite uit de Indonesische politiek en het leger. In de zuidelijke Merauke-regio wordt gewerkt aan de Merauke Integrated Food and Energy Estate (MIFEE), een megalomaan landbouwproject bedoeld om gewassen voor voedsel en biodiesel te kweken. Het project neemt 1,28 miljoen hectare land en oerwoud in beslag, een gebied ongeveer zo groot als twee vijfde van België. Verschillende non-gouvernementele organisaties waarschuwen dat het project leidt tot de vernietiging van miljoenen hectaren aan rijke ecosystemen en de verdrukking van duizenden mensen uit hun voorouderlijke land. die nauw samenwerkten met de Indonesische overheid en het leger.

Na 52 jaar heeft het conflict tussen de 150.000 en 500.000 Papoea's het leven gekost, waarvan mogelijk tweeduizend in de afgelopen vijf jaar. Nu, 52 jaar later, heeft het conflict tussen de 150.000 en 500.000 Papoea's het leven gekost, waarvan mogelijk Het is vrijwel onmogelijk om te achterhalen hoeveel Papoea's er worden vermoord, omdat mensenrechtenactivisten, internationale waarnemers of journalisten niet worden toegelaten tot het gebied. Soms is de doodsoorzaak niet goed te achterhalen en veel

geweld speelt zich af in extreem afgelegen gebieden. tweeduizend in de afgelopen vijf jaar. Martelingen, bedreigingen en buitengerechterlijke executies zijn aan de orde van de dag, en tientallen Per jaar worden er ongeveer 210 mensen om politieke redenen gearresteerd. Volgens Papuas Behind Bars, een organisatie die zich inzet om informatie over politieke gevangenen bekend te maken, zaten er eind maart 2014 nog 73 politieke gevangenen vast in Indonesische cellen.

Illustratie: Momkai

Speciale elite-eenheden van het Indonesische leger, zoals Kopassus en de antiterrorisme-eenheid Detachment 88, die eerder wreed huishielden in Oost-Timor, Tussen 1978 en 2002, het moment dat Oost-Timor voor onafhankelijkheid koos, stierven tussen de 200.000 en 250.000 mensen, wat neerkomt op ongeveer een derde van de totale Oost-Timorese bevolking. Tussen 1976 en 2005 vielen ongeveer 15.000 doden in de strijd voor een onafhankelijk Aceh. Tussen 1965 en 1966, toen generaal Soeharto een coup pleegde en vervolgens het leiderschap van president Soekarno overnam, werden ongeveer een half miljoen veronderstelde communisten gedood. Duizenden Papoea's zijn op de vlucht geslagen. Ruim vijftien duizend vluchtelingen leven sinds 1984 onder erbarmelijke omstandigheden in het aangrenzende Papoea-Nieuw-Guinea. De VN heeft de zorg daarvoor. Een van de eisen die de VN in 1984 aan de vluchtelingen stelde was dat ze zich niet met politiek zouden inlaten. Voor 9000 vluchtelingen was dit een

ondenkbare optie, waardoor hebben zij nooit hulp ontvingen en tot op de dag van vandaag stateloos en rechteloos zijn. In de afgelopen decennia zijn er miljoenen migranten vanuit Java en Sumatra overgebracht om de bevolking van West-Papua overwegend Javaans-Indonesisch te maken. Inmiddels is het aantal migranten de kleine twee miljoen Papoea's voorbijgestreefd. In 1960 bestond de bevolking van West Papoea nog voor 97% uit Papua's die nu afgezonderd in buitenwijken en de jungle als tweederangsburgers hun leven slijten.

De armoede in West-Papua is twee keer zo hoog als in andere delen van Indonesië. AIDS komt bij Papua's veertig keer zo vaak voor als bij andere bevolkingsgroepen, Papua's krijgen amper (goede) banen en de kindsterfte ligt bij hen vier tot zes keer zo hoog.

Toch is er buiten West-Papua vrijwel niemand die iets over de martelgang van de Papoea's weet. De reden is even simpel als wrang: journalisten, mensenrechten activisten en andere voorvechters van openheid zijn niet welkom. Lokale activisten wordt het werken op brute wijze onmogelijk gemaakt.

'We hebben hulp nodig'

De Organisasi Papua Merdeka (OPM) strijdt sinds 1965 voor onafhankelijkheid. Vanuit de jungle voeren ze geregeld aanvallen uit op politieposten en het leger. Maar de groep is verdeeld. Die verdeeldheid is mede het gevolg van de enorme diversiteit binnen de Papua-gemeenschap. Zo zijn er ongeveer 250 verschillende inheemse groepen te onderscheiden, slecht bewapend en staan er ieder vrijwel alleen voor. In een poging de linies te sluiten werden de verschillende Papua verzets-

groepen in 2004 onder leiding van commandant Bernhard Mawen gesteld, een 72-jarige rebel die zijn gehele leven doorbracht in de jungle. Mawen is een man van de oude stempel en ziet geen andere oplossing dan de gewapende strijd. Internet en e-mail zijn hem vreemd en hij verlaat zelden zijn manschappen.

Om de strijd internationaal onder de aandacht te brengen zette Benni Wenda, een activist die in Engeland politiek asiel kreeg, de Free West Papua Campaign *Bekijk hier de website van de Free West Papua Campaign.* op. Wenda streeft een oplossing na via diplomatieke weg, dringt bij de Verenigde Naties aan op een herhaling van het gefrustreerde referendum van 1969, en eist openheid van de regio voor de internationale waarnemers, journalisten en mensenrechten activisten om de misstanden te onderzoeken. In 2013 werd Benni Wenda genomineerd voor de Nobelprijs voor de Vrede.

De OPM voert al sinds 1965 vanuit de jungle aanvallen op het leger en politieposten. Bovenste foto: rebel in traditionele outfit. Foto's: Andreas Stahl.

In 2012 werd Bernhard Mawen tegen zijn wil opgevolgd door Goliath Tabuni, tot dan toe militair leider in de meest onrustige regio, Puncak Jaya. Mawen houdt vol dat

hij nog steeds de werkelijke OPM-opperbevelhebber is, en krijgt daarvoor voornamelijk in de zuidelijke Merauke-regio veel bijval. Opvolger Tabuni beschouwt Mawen echter als de commandant van de zuidelijke OPM-strijdgroepen, die Mawen sinds 1979 leidt. Naast Mawen zijn er nog ongeveer drie andere min of meer zelfstandig opererende commandanten, al genieten zij veel minder steun. Deze leiderschapsproblemen maken het moeilijk om binnen West-Papua over één OPM te spreken, maar de Papua-rebellen vechten wel onder één vlag en met één doel: een onafhankelijk West-Papua.

In een poging de wereld op de hoogte te stellen van de strijd van de Papua's heet Mawen ons welkom in zijn trainingskamp, pal aan de grens met Indonesië. Want juist Nederland moet weten wat zijn volk doorstaat, vindt hij. 'Toen de Nederlanders hier vertrokken werd ons beloofd dat we onafhankelijk zouden worden, maar dat kwam er nooit van. Nederland heeft ons in de steek gelaten.' Met een afwezige blik denkt hij terug aan die nog niet eens zo heel lang vervlogen tijd. 'Wij zijn jullie kinderen en hebben hulp nodig,' vervolgt hij dan. 'Indonesië is bezig om ons allemaal te vermoorden.'

Een idyllisch dorpje in de jungle

Het trainingskamp waar Mawen leiding aan geeft, bestaat uit een stuk of twintig bamboehuisjes op palen tussen weelderige planten en sagobomen. Vanaf de aangrenzende Fly-rivier ziet het kamp eruit als een idyllisch dorpje. Vrouwen slenteren over de stoffige paden, kinderen rennen lachend achter elkaar aan en mannen hangen hun visnetten uit. 's Avonds komen de muggen, die het leven voor buitenstaanders ondragelijk maken en 's ochtends

rond een uur of vier begint de eerste haan met het aankondigen van de dag. Maar wat anders is dan in de meeste omliggende dorpen, is dat hier mannen in legeruniform lopen met geweren om hun schouders.

Ze vergezellen de oude Mawen wanneer hij de rivier afvaart om gevluchte Papoea's in de grensregio uit te leggen dat hij hen de lang gedroomde onafhankelijkheid zal brengen. Trots wordt dan de Morgenster-vlag gehesen en het Papua-volkslied gezongen (in Indonesië goed voor vijftien jaar celstraf).

Vanuit het kamp trekken vanaf een uur of zes in de morgen jongens en meisjes naar het hobbelige rugbyveldje aan het uiteinde van het dorp. Daar vinden vier keer per jaar militaire trainingen plaats. Foto's: Andreas Stahl

Vanuit het kamp trekt vanaf een uur of zes in de morgen een bonte stoet jongens en meisjes naar het hobbelige rugbyveldje aan het

uiteinde van het dorp. Daar vinden vier keer per jaar militaire trainingen plaats. Bewapend met stokken marcheren ze uren in de felle zon op aanwijzing van enkele in legerkleding gestoken mannen.

De rekruten komen allemaal uit de Merauke-regio in het zuidoosten van West-Papua, aan de andere kant van de Fly-rivier. Na een maand keren ze terug naar hun dorpen en steden, om in actie te komen als hun leider daartoe oproept. Dat zal zijn wanneer Mawen voldoende wapens heeft gevonden, legt hij uit. Want dat is al meer dan vijftig jaar zijn voornaamste probleem: er zijn slechts zestig wapens voor zijn naar eigen zeggen kleine zesduizend tellende strijdgroep, de rest moet noodgedwongen vechten met messen of pijl en boog.

Al dertig jaar klaar om te vechten, zonder wapens

Het gebrek aan wapens is Paulinos Masang (38), een van de commandanten van de zuidoostelijke strijdgroepen, een doorn in het oog. Hij sloot zich in 1985 aan bij de OPM om zijn broer te wreken, die door Indonesische soldaten werd vermoord omdat hij voor de OPM vocht, maar wacht tot op de dag van vandaag op wapens om zijn wens in vervulling te laten gaan.

"Toen ik hier kwam zei de commandant dat ik geduld moest hebben," zegt hij gelaten. 'Hij zei: 'Pas wanneer andere landen ons steunen hebben we genoeg wapens om onze woede te uiten en onze onafhankelijkheid op te eisen. Pas dan vechten we terug.' Dat was dertig jaar geleden, en nog steeds wachten we. Al die tijd bereid ik me voor op de strijd. Ik ben klaar om te vechten, maar heb dat tot mijn grote woede nog nooit kunnen doen.

Naast hem zit Marcus Manap (40), een fors gebouwde man met een rossige baard en een kaki legerpet. Hij knikt gefrustreerd. 'Ik train al twintig jaar, maar heb slechts drie keer tegen de Indonesiërs kunnen vechten', zegt hij. 'Nu leef ik in een van de dorpen langs de rivier. Overdag werk ik in de tuin en ga ik naar de *bush* om eten te zoeken. Telkens als ik daar ben denk ik aan de woede die ik voel. Ik wil vechten, maar heb geen wapens. Dat is frustrerend en maakt me boos. De Indonesiërs vermoorden ons. Ze beschieten onze mensen, en verkrachten onze vrouwen. Maar we kunnen er niets tegen doen.' Hij slikt, en vervolgt met hese stem: 'Mijn eigen broer is door Indonesische soldaten gedood toen hij in 2010 de Morgenster-vlag hees. Ik was in het kamp toen dat gebeurde, maar was machteloos. Dat gevoel is iets wat we allemaal delen, want we weten dat dit soort dingen met heel veel Papua's gebeuren.'

Vorbereiden op de onafhankelijkheid

Het trainingskamp werd in 1979 opgericht, maar kwam pas echt tot bloei in 1984, toen vijftienduizend Papua's het geweld in Indonesië ontvluchtten. Zesduizend van hen werden door de VN opgevangen in een vluchtelingenkamp in Iowara, midden in de jungle van Papua-Nieuw-Guinea, maar op de voorwaarde dat ze zich niet met politiek inlieten.

Voor ruim negenduizend andere Papua's was dit een ondenkbare optie. Zij besloten zich in afzondering van de wereld voor te bereiden op hun onafhankelijkheidsstrijd in het grensgebied tussen Indonesië en Papoea-Nieuw-Guinea. Tot op de dag van vandaag houden zij vast aan hun principes. Het leven in de jungle is zwaar, en de armoede schrijnend.

Rechten of een paspoort hebben de bewoners niet, en tot overmaat van ramp zijn de rivier, hun vis en de sagobomen (de voornaamste voedselbronnen van de mensen die langs de rivier leven) zwaar vervuild door de Ok Tedi-goudmijn, twee dagen varen stroomopwaarts in Papua-Nieuw-Guinea. Aanspraak op hulp of compensatie maken ze niet, vanwege hun stateloosheid.

'Als we niet op tijd aan wapens komen zullen we op onze eigen traditionele manier vechten. Met pijl en boog en messen.' Foto's: Andreas Stahl

Toch is er geen inwoner van de dorpen in dit gebied die erover twijfelt de verkeerde keuze te hebben gemaakt. 'We zijn hier maar om één ding: ons voorbereiden op de strijd voor onafhankelijkheid. In het vluchtelingenkamp vergeet je die strijd,' legt Vitalis Philemon (31) uit. Naast hem knikt Levinus Filepus Sommige namen in dit artikel zijn om privacyredenen gefingeerd. (21), een pezige jongen met kort pluizig haar, vol overtuiging met hem mee. Pelepus komt uit het nabijgelegen Merauke in West-Papua en is naar het kamp afgereisd om te trainen. Ook voor hem is onafhankelijkheid het belangrijkste doel in zijn leven, zegt hij. Maar zijn dagelijkse leven kenmerkt zich, in

tegenstelling tot dat van de vluchtelingen, door discriminatie, marginalisatie en een sterk gevoel van onveiligheid.

'Als ik in Merauke de bus pak, moet ik meer betalen dan de Indonesiërs,' zegt hij boos. 'Ze schelden ons uit voor aap en beschouwen ons als minderwaardig. 's Avonds durven we de straat niet op omdat het te gevaarlijk is voor Papua's. Iedereen heeft wel een vriend die is vermoord, of een familielid, en dat terwijl het ons land is. Dat heeft mij doen besluiten dat ik tegen de Indonesiërs wil vechten.' De verhalen die de rebellen vertellen zijn gruwelijk. Papua's worden op klaarlichte dag doodgeschoten door leden van de speciale legereenheid Kopassus, hun ogen worden uit de kassen gesneden, Dit zou een handelsmerk zijn van Kopassus. activisten worden vergiftigd in ziekenhuizen die worden gerund door Indonesiërs, mensen verdwijnen en dorpen worden platgebrand wanneer wordt vermoed dat er OPM-strijders wonen.

Een groep jongens toonde ons een filmpje van een Papua uit de Puncak Jaya-regio die wordt gemarteld door Kopassus-leden. 'Zie je wat ze met ons doen?' riepen ze verontwaardigd. 'Ze behandelen ons als beesten. Begrijp je nu waarom we niets liever willen dan de Indonesiërs vermoorden? Ik sterf nog liever dan dat ik dit laat gebeuren in mijn eigen land.'

Een leven vol honger, ziekte en angst

Junior Kytteman (19), een van de rekruten in het kamp, is bijna klaar met de training en keert binnenkort terug naar West-Papua, waar hij naar eigen zeggen ongeduldig zal wachten tot hij het bevel krijgt om te vechten.

Ik vraag hem of hij enige kans denkt te maken tegen het Indonesische leger, dat veel beter getraind is en over moderne wapens beschikt. 'Als ik sterf, is het voor mijn land,' antwoordt hij koel. Na een korte pauze vervolgt hij minder zelfverzekerd: 'Er is geen andere optie dan de gewapende strijd, omdat de Indonesiërs naar niets anders willen luisteren. Een vreedzame oplossing bestaat niet, hoe graag ik dat ook zou willen.' Even verderop loopt een jongen van nog geen tien jaar oud met een strak gezicht naar het rugbyveldje. Hij heeft een stok in zijn linkerhand die hij langzaam achter zich aansleept. Kytman knikt hem aarzelend toe en peutert verlegen aan zijn slipper.

'Het leven in het kamp is zwaar', zegt hij wanneer de jongen uit het zicht is verdwenen. 'We krijgen van niemand steun. Als de rivier buiten haar oevers treedt, verdwijnen onze tuinen en lijden we honger. Mensen worden ziek, er is niet genoeg schoon drinkwater en we zijn bang. Als we de rivier oversteken om eten te kopen in de stad is er Kopassus. Ze bewaken de palmolieplantages die daar zijn en

willen ons vermoorden', vervolgt hij met zijn blik op zijn voeten gericht. 'In Indonesië gebruiken we een andere naam omdat ze weten dat we voor de OPM vechten. Als we door de straten lopen moeten we altijd vluchten als we hen zien, want ze doden mensen en laten hen verdwijnen. Dat doen ze op allerlei manieren. Twee jongens uit mijn dorp, Elias en Tommy, staken in 2012 de rivier over om eten te kopen in Indonesië toen het water hier steeg. Ze werden vermoord; hun lichamen werden in de jungle achtergelaten.'

**Strijden zullen we,
desnoods met pijl en
boog**

De oude Bernhard Mawen tuurt somber over het water van de aan zijn hut grenzende Fly-rivier. Hij komt kalm en beheerst over, maar

een verstikkende woede maakt zich van zijn woorden meester wanneer hij begint te spreken. Als er jonge jongens moeten sterven voor de onafhankelijkheid, dan is dat een offer dat het waard is om te brengen, vindt hij. Ook al maken zijn manschappen geen schijn van kans.

'We hebben beloofd dat we zullen vechten en sterven voor ons land,' zegt hij zo zacht dat het amper is te verstaan. 'Als er daarbij heel veel mensen zullen sterven, dan is dat onze keuze'. Hij zucht, staart met zijn felle blik naar de weelderige jungle aan de overkant van de rivier, en zegt dan: 'Als we niet op tijd aan wapens komen, zullen we op onze eigen traditionele manier vechten. Met pijl en boog en messen. Daar bereiden we ons nu op voor. In 2015 zullen we onze onafhankelijkheidsstrijd beginnen, ook als dit zal uitmonden in een bloedbad. Want er is geen andere optie.'

Dit verhaal is mede mogelijk gemaakt dankzij steun van het Postcode Loterij Fonds voor journalisten.

(advertentie)

Reparatie van iPhone, iPad en nu ook android. Klik [hier](http://www.borca-online.nl/iphone-en-ipad-reparatie) voor de aanbieding
<http://www.borca-online.nl/iphone-en-ipad-reparatie>

Borca Online
Computer Service
 Weimarstraat 39
 2562 GP Den Haag
 070-364 2806
www.borca-online.nl

Het nummer van het dienstbevel

Door: Fridus Steijlen

Over het dienstbevel waarmee Molukse militairen in 1951 naar Nederland zijn gekomen is de afgelopen decennia heel veel gesproken. En ook geschreven. Maar wie kent nu nog de code AC-363? Vermoedelijk gaat er bij weinig mensen een belletje rinkelen. Het is natuurlijk al een hele tijd geleden, zo'n 63 jaar. Misschien was het dienstbevel ook minder bekend onder zijn codenummer.

Jammer, want codenummers spreken tot de verbeelding. Zoals de MH370, die de afgelopen weken het nieuws domineerde. Vlucht MH370 was de Boeing van Malaysian Airways die spoorloos verdween en waarnaar uitgebreid gezocht werd. In de berichtgeving gaan de onderzoeksteams de PING van de zwarte doos achterna. Soms dacht men brokstukken te hebben gezien, maar het vliegtuig vond men tot dusverre niet.

Zo verging het ook de AC-363: het dienstbevel dat Molukkers

naar Nederland zou hebben gebracht. Steevast figureerde het in verhalen over de komst van Molukkers, maar een echt getekend dienstbevel, dat kon niemand overleggen.

Uit archiefonderzoek leerden we dat het dienstbevel een dreigement was voor het geval de Molukse militairen in Indonesië in 1951 geen keuze wilden maken tussen de opties die Nederland hun bood: afvloeien in Indonesië, overgaan naar het Indonesische leger of tijdelijke opzending naar Nederland. Het dienstbevel moest worden voorgelezen aan de Molukse militairen, maar mocht pas officieel gegeven worden na toestemming van de hoogste Nederlandse militair in Indonesië. Omdat die toestemming niet kon worden getraceerd, hield de Nederlandse regering vol dat het dienstbevel niet was gegeven. Maar ja, de keuzemogelijkheden die de militairen waren voorgehouden, waren geen echte keuzes. Dreigen met een dienstbevel maakt de opzending naar Nederland natuurlijk niet ineens vrijwillig. Bovendien: hoeveel commandanten hadden het bevel niet toch gewoon gegeven? Een kleine tien jaar geleden vonden we toch enkele brokstukken, tijdens het onderzoek voor de publicatie 'In Nederland Gebleven'. Er was wel degelijk drie keer bevel gegeven: de eerste keer om Molukse militairen op een boot naar de Molukken te krijgen en nog twee

keer om militairen, die weigerden hun wapens in te leveren, scheep te laten gaan richting Nederland. Waaronder bevel AC-388 dat boedjangs moest dwingen aan boord van de Roma te gaan. Een dienstbevel op maat. Geen gewoon dienstbevel dus voor iedereen, maar wel dwang. En daarna verging het de AC-363 als de MH370. Slechts af en toe een PING.

Het meest recente signaal is te vinden in het boek 'Opgevangen in Andijvielucht' van Griselda Molemans: "...onder dreiging van een deurwaardersexploit, een dienstbevel (PING) en de mededeling dat bij weigering ontslag zou volgen, de Molukse militairen zich inscheepten voor een reis naar Nederland."

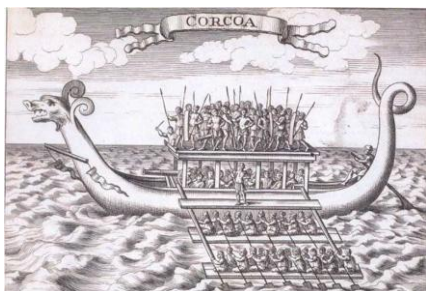
Het dienstbevel was er wellicht niet, de dreiging des te meer. PING.

Wel eens gedacht aan adverteren in NICC Magazine?
Vraag vrijblijvend onze gunstige advertentietarieven aan!

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Hongi-tochten

De Hongi is een Molukse vloot, bestaande uit kora-kora's (oorlogsprouwen), waarvan de 30-koppige bemanningen van elk van de boten zwaar bewapend waren. In de tijd dat de VOC de specerijen-eilanden in een ijzeren greep hielden, werden door de gouverneurs van de Molukken Hongi-tochten ondernomen, om zodoende gemakkelijker toezicht en controle te kunnen houden op de aanplant en de transporten van de oogsten van kruidnagel- en nootmuskaatbomen. Veelal plantte de bevolking de bomen clandestien op verstolen plaatsen. Hierdoor kon de smokkel soms ongekende vormen aannemen. Dergelijke illegale plantages werden opgespoord en vernietigd tijdens die Hongi-tochten.

Schets van een kora-kora waarbij de roeiers op de drijvers zitten.

In 1650 brak in Ternate een opstand uit tegen de pro-Nederlandse sultan Mandar Syah. VOC-gouverneur Arnold de Vlamingh van Oudshoorn bedwong de opstand met een harde militaire campagne, die vijf jaar duurde. Dit is in de geschiedenis bekend als de "Grote Ambonese Oorlog" van 1651 tot 1656. Tijdens die strijd werd op Ceram

het schiereiland Hoamoal vrijwel geheel ontvolkt. De bevolking werd gedeporteerd naar Ambon. Uiteindelijk werd de sultan van Ternate gedwongen om het gezag van de VOC over de Molukken te erkennen.

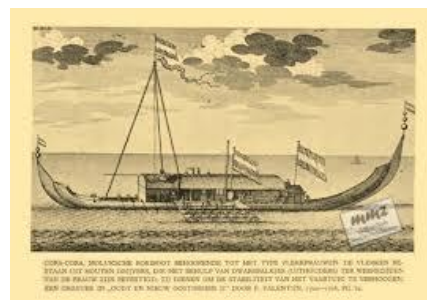
Hongi vloot

De VOC verbood voortaan het verbouwen van kruidnagelen buiten Ambon. Behalve de kruidnagelbomen op enkele eilanden in Ambon werden verder op alle andere plekken en eilanden de kruidnagelaanplant vernietigd. De aanplant hiervan buiten Ambon werd bij decreet illegaal verklaard en verboden. De productie was in handen van de Ambonesen, die via de dorpschouften leverden aan de VOC. Deze vestigde daarmee zijn monopoliepositie.

Het eerste doel van de Hongi-tochten was het uitvoeren van strafmaatregelen tegen de smokkelaars die het VOC monopolie trachtten te omzeilen. De tweede reden was om buitenlandse handelaren die nog in het gebied opereerden, af te schrikken. Verder kon men door verscherpt toezicht de productie in de hand houden. Hiervoor werden delen van plantages vernietigd teneinde

de prijs van de oogst constant te houden.

De kora-kora's konden soms wel een lengte hebben van 20 tot 30 meter en naast een 30-koppige bemanning, bestaande uit roeiers, ook nog zo'n 150 tot soms wel 200 soldaten aan boord hebben. Er bestaat een beschrijving van een Hongi-tocht uit 1702, opgetekend door Valentijn, die een vloot beschijft van 61 kora-kora's met in totaal 6718 opvarenden. Na de terugkeer van een Hongi-tocht werd een groot feest georganiseerd. Vanaf 1769 werden deze feesten vanwege de enorme kosten op bevel van Batavia afgeschaft.

Kora-kora (Molukse oorlogsprouw)

De gevolgen van de Hongi-tochten zijn belangrijk, omdat dit uitgroeide tot een algemeen economisch beleid van het Nederlandse koloniale bewind, later bekend als het "cultuurstelsel".

Hongi-tochten die met het hiervoor omschreven doel werden ondernomen, kwamen na 1824 niet meer voor.

ADVERTENSI MINI

Wist u dat u ook kleine 1-koloms tekstadvertenties kunt opgeven voor publicatie in het NICC Magazine?

De kosten hiervoor zijn € 5,- voor de eerste drie regels en daarna € 1,- per regel van 35 tekens (inclusief spaties).

Uw logo of andere illustratie erbij (maximaal 55 x 55 mm): toeslag van € 5,-

Geef uw ADVERTENSI MINI op aan: info@indisch-centrum-denhaag.nl

Salam Terakhir Uitvaartverzorging
 Rob van der Sar
 Koggewaard 207
 1824 GZ Alkmaar-Noord
 T 072-5611895
 M 06-15006305
 www.salamterakhir.nl

Een persoonlijke Uitvaartverzorging die past bij uw gedachtegoed en levensstijl.

(advertentie)

Een finale afrekening, of toch niet?

Opnieuw 'Opgevangen in andijvielucht' Door: Bert Immerzeel

Opnieuw een stevige recensie over het boek van Griselda Molemans: "Opgevangen in andijvielucht". Hier een bijdrage van Bert Immerzeel (Java Post). Hoe men ook over het boek van Molemans denkt, toegegeven moet worden dat er de laatste jaren geen boek verschenen is, waar zoveel reacties en kritieken (positieve en negatieve) over geplaatst zijn als "Opgevangen in andijvielucht". De redactie raadt iedereen aan dit boek – dat zoveel gemoederen losmaakt – aan te schaffen en zelf een oordeel te vormen.

Griselda Molemans beschrijft in haar nieuwste boek 'Opgevangen in andijvielucht' op een prettig leesbare wijze de opvang van de Indische Nederlanders in de jaren '40, '50 en '60, en komt tot de conclusie dat deze groep veel onrecht is aangedaan. Het zou een open deur zijn, ware het niet, dat veel details worden vermeld die eerder niet of nauwelijks bekend waren, en waarvan het goed is dat zij nog een keer aan een groot publiek worden geopenbaard. Zo was bijvoorbeeld veel te weinig bekend over het feit dat de opvang door de betrokkenen zelf moest worden betaald, en dat zij daar nog jaren lang door de overheid mee werden achtervolgd. Evenmin wisten we iets over de gedwongen winkelnering. En

bijzonder ook zijn de details over de verschillende groepen die in de loop der jaren uit 'Indië' naar Nederland zijn gekomen. Dankzij Griselda Molemans hebben de 'repatrianten' van weleer afgedaan, en spreken we nog slechts van ontheemden. Waarvoor hulde.

Aardappelen

'Opgevangen in andijvielucht' heeft echter ook serieuze tekortkomingen.

Om te beginnen, het boek is nogal onevenwichtig. De eerste 375 pagina's vertellen het verhaal van de opvang in kampen en contractpensions in een chronologische volgorde, in een slothoofdstuk wordt in sneltreinvaart nog even een aantal veronderstelde financiële claims toegelicht. Het eerste gedeelte had mogen worden ingekort, het tweede uitgebreid.

Hotel-pension 'Het Witte Huis', Laren

Dit laatste te meer vanwege het bronnengebruik. Het verhaal over de opvang is vrijwel uitsluitend gebaseerd op door de schrijfster afgenomen interviews met de opgevangen. Ze citeert hen allen, en zo krijgen we van bijna alle kampen en pensions te lezen dat het er én koud was, dat er alleen maar doorgekookte aardappelen en één keer per week een gehaktbal werd gegeten, en dat er véél te weinig douches waren. Tot vermoeiens toe. Alsof het tussen 1945 en 1969 in Nederland nooit zomer is geweest. Het wordt zelfs zó vaak herhaald, dat je denkt: dat kán niet, die aardappelen moeten een keer lekker zijn geweest, en ze moeten er een keer hebben gelachen.

Oral history is een belangrijke bron, maar mag nooit de enige zijn. De schrijfster stelt 375 pagina's lang geen enkele kritische vraag bij de herinneringen van haar informanten. Zou het niet zo kunnen zijn dat de opvang destijds anders, en misschien niet zó slecht, werd ervaren als nu door de betrokkenen wordt herinnerd en door de schrijfster genoteerd? Hebben culturele barrières geen invloed gehad op de kwaliteitsbeleving? Leed niet een groot deel van de autochtone

Nederlanders dezelfde koude en hadden zij niet hetzelfde te eten als de opgevangen? Had een dergelijk grootschalige operatie überhaupt zonder problemen kunnen verlopen?

Het verhaal, verteld als een strijd tussen een niet-begrijpende en overzuinige overheid en uitbuitende pensionhouders enerzijds en de bibberende, ondervoede slachtoffers anderzijds, roept veel vragen op. Van de opgevangen horen we alles, maar van de argumenten van de overheid vrijwel niets. Als op enig moment door die overheid de dagvergoedingen voor pensionhouders wordt verlaagd van fl.4 naar fl. 2,50, dan heeft dat desastreuze gevolgen voor de kwaliteit van de zorg. Er wordt echter niet uitgelegd welke de motieven voor deze verlaging waren. Verder krijgen we ook geen zicht op de bedrijfsvoering van de pensions, zij het dat wél wordt gesteld dat één van de weinigen die het goed deden, een Indische dame (hoe kan het anders), failliet ging, en dat de verschillende Nederlandse pensionhouders na een paar jaar een villa lieten bouwen of in een mooie auto reden.

'Schokkende conclusies'

En dan de zeer 'schokkende conclusies', zoals Molemans ze noemt. Volgens haar is de Indische gemeenschap in Nederland op tenminste 10 punten financieel benadeeld en zouden claims moeten worden ingediend. De meeste lezers zullen na zoveel bladzijden pension-ellende de

indruk hebben dat het vooronderzoek uitgebreid moet zijn geweest en zeer betrouwbaar. Hier echter mist vrijwel alle onderbouwing. De zogenaamde claims komen grotendeels voort uit vooronderstellingen en niet-controleerbaar brongebruik. Het boek heeft geen noten, en de weinige experts die worden geciteerd, zeggen niet te weten waar het te vinden. De getallen leven een eigen leven. Waarom we nu moeten spreken van 380.000 ontheemden – bijna honderdduizend meer dan in andere studies – is niet duidelijk. Evenmin, behalve dan uit effectbejag, waarom sommige bedragen moeten worden geïndexeerd.

Dit alles is erg jammer, want bij sommige claims heeft de schrijfster misschien een punt. Zij had zich echter beter kunnen beperken tot het grondiger uitzoeken en documenteren van enkele claims, dan het schieten met hagel zoals zij nu heeft gedaan.

En tja, die 'nooit uitbetaalde verzekeringspolissen': ze zegt niet dat ze 'weet' dat de meeste verzekeringspolissen niet zijn uitbetaald, ze veronderstelt het. Haar waarheid, een geheim rapport uit de USA, vertelt ons slechts iets over vooroorlogse totaalbedragen, en zegt niets over individuele polissen. In het kader van deze kwestie deelt ze overigens nog een flinke sneer uit naar het enige orgaan dat over dit soort zaken contact heeft met de overheid, het Indisch Platform.

Eerder onderzoek

Vreemd, tenslotte, is het feit dat ze doet alsof alles nieuw is. Volgens 'Opgevangen in andijvielucht' kwam de Indische groep pas in opstand bij het bezoek van Hirohito, in 1971. De 'backpay'-kwestie speelde echter al veel eerder. Wat onbegrijpelijk is, is het feit dat recente

onderzoeken naar de opvang van de Indische Nederlanders of andere Indië-gerelateerde kwesties in het boek ofwel worden afgedaan met een enkele alinea ofwel helemaal niet worden genoemd. In de lijst van geraadpleegde literatuur staan niet vermeld *De Meelstreep* van Martin Bosschenbroek, noch *Indische rekening. Indië Nederland en de Backpay-kwestie* van Hans Meyer, noch *Sporen van vernieling. Oorlogsschade, roof en rechtsherstel in Indonesië 1940-1957* van Peter Keppy. Heeft de schrijfster deze studies bewust links laten liggen? Door deze werken wél te noemen, en de conclusies daarvan aan te vullen of onderbouwd tegen te spreken, zou haar betoog aan geloofwaardigheid hebben gewonnen.

Vragen

Na lezing van 'Opgevangen in andijvielucht' zit ik nog steeds met vragen. Molemans zegt dat het een schande is dat de Indische Nederlanders moesten betalen voor hun opvang, en voegt daaraan toe dat de overheid – volgens haar berekeningen – genoeg geld had. Noch het één, noch het ander zie ik voldoende onderbouwd.

Had de overheid niet het recht om – ook al was het slechts een deel van – de kosten op de Indische

opgevangen te verhalen? Welke argumenten golden vóór en tegen dit standpunt? Merkwaardigerwijze worden in het boek ook emigranten geciteerd die, na een lang verblijf in de USA of Australië, het gebrek aan opvang dáár prijzen omdat ze daardoor zoveel zelfstandiger en mondiger zijn geworden. Was het niet aardig geweest om al die mensen, in plaats van naar de aardappelen, te vragen waarom ze vinden dat hun opvang volledig diende te worden gesubsidieerd?

Een andere vraag die ik onbeantwoord zie, is die naar het 'complot'. Het boek begint met een uitspraak van Marga Klompé dat de Indische Nederlanders zouden zijn 'geofferd' voor grotere belangen. Verderop in het boek lees ik dat dit geen letterlijke uitspraak hoeft te zijn, want vernomen via-via. Het is echter wél een uitspraak die de schrijfster – de reden is duidelijk – maar al te graag doorgeeft aan haar lezerspubliek. Het boek wordt een succes, dat is duidelijk. Maar

of de Indische Nederlanders opgeofferd zijn voor grotere belangen? Geen idee.

Griselda Molemans,
Opgevangen in andijvelucht
Uitgeverij Quasar Books, 2014.
431 pag. € 19,95
ISBN 978-0-615-95101-0

Indo Rock ons cultureel paradepaardje? (6)

door: Albert van Prehn

Van Indo Rock naar Indonesian Rock. Wij zullen het maar even op deze manier presenteren, met een beetje galgenhumor en wat uitdaging naar hen die zich met goede bedoelingen de moeite hebben getroost om de benaming te geven.

Zoals ik in mijn vorige editie al heb laten merken betreur ik deze benaming niet zo zeer vanwege het vermeende discriminerende onderbuik gevoel, maar veel eer omdat ik persoonlijk niet veel met die benaming heb, vanwege een te weinige diepgang bij het onderzoek en nogmaals, de persoonlijke opvatting dat men al te gemakkelijk tot een benoeming is gekomen. De huidige bands die nog veelvuldig in het circuit opdraven zijn meestal bands waarvan de bezetting grotendeels mannen en vrouwen op leeftijd zijn. Jongeren zie je jammer genoeg niet echt veel meer, wel de wat oudere jongeren die de muziek van hun ouders hebben mee gekregen en daardoor beïnvloed zijn en dus op gelijk niveau met hun algemene repertoire keuze zitten, die je ook bij de oudere in leeftijd zijnde muzikanten vindt.

Is dit erg? Welnee het is typisch kun je wel zeggen, de muziek die nog voor een groot deel aanslaat

bij de bezoekers van onze fuifjes, pasars en kumpulans. Waarom zou je als jongere je uitsloven met muziekstijlen waar je bijna geen animo voor vindt? Ben je te progressief, val je uit de boot, wil je je zelf zijn met eigen repertoire en dus met eigen composities en nummers? Je stoot je hoofd tegen het ondankbare conservatisme van onze Indische muzieksmaak.

Conservatief is misschien niet het juiste woord, laten wij zeggen, wij als Indische mensen zijn wat muziek betreft toch wat meer gebonden aan onze innerlijke gevoelens van melancholie, romantiek, driften, heimwee en hang naar mooie melodieën en dat tezamen vormt het recept voor een aanvaardbare repertoire-keuze als band. De meeste Indische mensen houden niet van metal, hardrock en alles wat grof

is en waar de melodielijnen niet mooi in combineren en het moet in ieder geval een pakkend ritme hebben. Is het daarom dat de oude muziek het zo goed doet? Is het daarom dat de Amerikaanse muziek die wat dat betreft de ingrediënten heeft voor de algemene Indo- smaak, meer populariteit geniet dan bijvoorbeeld Nederlandstalige muziek, net als de Deutsche Schlagermuzik? Het is denk ik, ook hier weer een kwestie van aloude Amerikaanse invloed die generaties lang de muzieksmaak bepaalt.

Neem nou de Country muziek wat in Amerika een van de belangrijkste muziekstroming is en waar giga veel muziek van te horen is op de algemene zenders in de USA. Bij de meeste muziek keuzes van de bands in ons circuit vindt je de songs terug OOK van de huidige artiesten met een () modernere speelwijze, waar je bijvoorbeeld de gitaarvervorming en allerlei invloeden van de hard rock, metal of wat je het ook mag benoemen, terug in vindt. Het geheim ervan is, de wijze van de muziek-composities en dat is allesbepalend voor de herkenning van wat smaak heet bij de meeste Indische muziekliefhebbers.

Maar ik praat dan ook niet alleen over the Country and Western

music, ook andere muziek uit de USA heeft over het algemeen aanhang in onze gemeenschap.

Maar nu wij het toch hebben over de USA muziek is het misschien wel leuk om een opmerkelijke ontwikkeling te noemen en dat is dat de belangstelling voor de oorspronkelijke Indonesische muziek toeneemt.

Als muzikant merk ik in het circuit dat oude Indonesische composities uit de jaren 50 het ineens goed doen en niet alleen die oude composities, maar ook moderne muziek gretig door het publiek wordt geaccepteerd. Ik hoor vele melodieën die ik herken vanuit mijn jeugd en waar in de tijd van mijn jongere jaren bijna geen band het in het repertoire opnam, behalve dan een Rudi van Dalm en nog enkelen, maar over het algemeen vond je niet zoveel Indonesisch in het repertoire dan heden ten dage. Het lijkt wel of men de connectie zoekt met het land van herkomst en ik moet wel zeggen dat ook de Indonesische muziek sterk beïnvloed is en wordt door het westen en ook weer met name, de Amerikaanse muziek stijl, ik zou bijna heel oneerbiedig zeggen: Indonesian country music.

Veel hebben wij denk ik te danken aan ene Tantowi Jaya die het toch maar presteert om in een moslim land Amerikaanse muziek openlijk te promoten en de pure country presenteert in dat land van de

Islam. Zou ik in Iran, Saudie Arabië en noem die landen maar op niet durven doen. Het is dus helemaal niet zo vreemd dat de echte Indonesische muziek hier door bands in ons circuit in het repertoire wordt opgenomen, ook ik merk het in mijn eigen groep.

De Indonesische Country muzikant Tantowi Jaya

En eigenlijk is het zo dat je niet eens meer ZONDER kan, wil je een beetje aansluiting vinden met de danssmaak van het publiek waar je voor speelt. Als ik op Bali ben en ik beluister de daar spelende bandjes dan valt mij direct een ding op, wij hebben het niet van een vreemde want ook daar hoor je over het algemeen mooi klinkende melodieën, niet te hard, niet te zacht van inhoud

maar het is in ieder geval geen stampwerk en geen dreunende of snerpande gitaren waar je de melodie niet eens van kan volgen, je hoort in ieder geval geen gesis, gejoel, geen geram en gebeuk op de elektrische gitaar. Laat ik het proberen te benoemen met: beschaafd muziek maken.

En dan kom ik tot mijn conclusie dat de appel niet ver van de boom blijft vallen. Eigenlijk moet ik het anders zeggen, de jamboe (guave) valt nooit onder de mango boom. Tevens dat er bijna niets is veranderd in al die jaren alleen de moderne artiesten hebben de plaats ingenomen van de oude uit mijn jeugd.

Ik stel voor om het vanaf nu Indonesian Rock te benoemen, hoewel, niet verplicht hoor. Onze 'rocken-jagers' van weleer zijn wat gematigder gaan spelen vanwege de jaartjes die inmiddels zijn gaan tellen. Ook deze rockenjager, want de speel-techniek heeft een belangrijkere plaats ingenomen en de brutaliteit van de jeugd waar rebellie een van de ingrediënten was bij het muziek maken is niet meer.

Misschien kan ik nu wel voor mezelf zeggen: Ik maak nú muziek, maar ach, de jongeren vinden mij misschien wel een oude zak zonder pit en denk ik, niet so dan jij ja? Wacht maar jij ja, als jij bent ouder, adoeh jij verandert jouw spelen, let maar op Njoh.

Parels in de Gordel van Smaragd

Door: Karolien Knols

Veel interesse was er niet voor, maar opeens brengen ze tonnen op. Oude schilderijen uit Nederlands-Indië blijken een onverwachte erfenis van het koloniaal verleden. Het Zeeuws Veilinghuis bracht ze op 4 juni onder de hamer.

En toen ging de Balinese danseres van Willem Dooyewaard, dat werd getaxeerd op 15 tot 20 duizend euro, weg voor een recordbedrag van 220 duizend euro. De vrouw die het had ingebracht bij het Zeeuws Veilinghuis kon het niet geloven: het olieverfschilderij dat

van haar vader was geweest, dat ze vroeger zo beangstigend vond en dat jaren zonder lijst in een kast had gelegen - zo veel geld. Dat was nadat de veilingmeester een schilderij van de Belgische kunstenaar Adrien-Jean Le Mayeur de Merprès (1880-1958) had

afgeslagen op 470 duizend euro. En een Willem Hofker (1902-1981) op 6 ton. Aan het einde van die middag, 11 december 2013, knalden de kurken aan de Herengracht in Middelburg: bij de halfjaarlijkse veiling van schilderijen uit voormalig Nederlands-Indië werd in twee uur tijd met honderd schilderijen 2 miljoen euro omgezet. Een paar maanden later is de euforie bij directeur René de Visser (38) nog steeds niet gezakt. Hij is bezig met de voorbereiding van de volgende 'Indische' veiling en hij zegt het maar meteen: er zitten weer een paar parels bij. Er is werk van Dooyewaard, Hofker en Le Mayeur. Van Theo Meier, de Paul Gauguin van Bali, die nog in opdracht van de Indonesische president Soekarno heeft geschilderd.

Afgelopen week stond er een afstammeling van Abraham Salm op de stoep. Hij had twee schilderijen bij zich van de 19de-eeuwse koopman in Surabaya die als amateurschilder landschappen in Java had vereeuwigd. Kunsthistorisch was het misschien niet het interessantste, maar toch: *View on the Solo River*, getaxeerd op 20 duizend euro, zou wel eens voor meer geld kunnen weggaan. '19e eeuwse Indische schilderijen', zegt De Visser, 'kom je bijna niet meer tegen.'

Hoe een klein veilinghuis groot kan worden met kunst die in Nederland slechts in kleine kring wordt gewaardeerd. Het verhaal begint in 2006, als René de Visser uit de boedel van een 90-jarig echtpaar een schilderij van de Chinese kunstenaar Lee Man Fong krijgt aangeboden. Er waren al eens eerder wat 'Breitnerachtige' Indonesische landschappen voorbij gekomen in zijn veiling, maar geen ervan was zo gedurfd als dit werk.

Visser - begonnen op de hogere zeevaartschool, gestudeerd aan de TU in Eindhoven, en bij het Zeeuws Veilinghuis aangenomen 'om de boel wat efficiënter te managen' - neemt zich voor zich een half jaar lang te verdiepen in kunst uit voormalig Nederlands-Indië. Hij leest eens wat, struint het net af, legt contacten met kenners en dan gebeurt het: op de veiling gaat het schilderij weg voor 125 duizend euro. Het is het hoogste bedrag dat in zijn huis tot dan toe voor één kavel is geboden, en hij denkt: 'Daar moeten we maar eens iets mee gaan doen.' Hij zet advertenties waarin hij aankondigt op zoek te zijn naar Indische schilderijen, vliegt naar Indonesië om met potentiële klanten te spreken. In 2007 veilt hij vijftien Indische schilderijen en elk jaar worden het er meer. In 2011 voelt hij: nu hebben we het echt in handen.

Zeeuws Veilinghuis, Middelburg

Bij de veiling in december 2013, gingen in Middelburg meer dan honderd schilderijen onder de hamer. Concurrenten Sotheby's en Christie's hadden het nakijken: steeds vaker kiezen aanbrengrers van dit werk voor De Visser. 'We zijn klein en gespecialiseerd, en bovendien: het nieuws dat een Dooyewaard of een Hofker hier voor zoveel geld worden geveild, verspreidt zich snel.' Rijstvelden en dorpstaferelen, vulkanen met sluierbewolking, palmbomen en de zee, badende vrouwen, offerende en dansende vrouwen: vanaf de tweede helft van de 19de eeuw worden ze ontelbaar vaak

vastgelegd door vele Europese en Indonesische kunstenaars. In de 19de eeuw zijn dat overwegend amateurschilders: Nederlanders in overheidsdienst en tekendocenten. Met Raden Saleh, een Javaanse prins, opgeleid aan de Rijks-academie in Nederland, verandert dat. Hij wordt de grondlegger van de romantische Indonesische schilder-kunst.

Als in het eerste decennium van de vorige eeuw de Duitse arts Gregor Krause documentaire-foto's begint te maken van het leven op het eiland Bali, een boek wordt uitgebracht 'Bali 1912' en er een bejubelde tentoonstelling van zijn werk in de Amsterdamse kunstenaars-sociëteit Arti et Amicitiae wordt georganiseerd, komt een stroom kunstenaars vanuit Europa op gang. Isaac Israëls, Willem Witsen, Rudolf Bonnet en Walter Spies in de jaren twintig, Auke Sonnegra, Willem Gerard Hofker, Le Mayeur en anderen in de jaren dertig: allen reizen oostwaarts, nieuwsgierig naar de door Gregor Krause vastgelegde ongeschonden natuur en de primitieve levensstijl. Hun stijl varieert van Impressionisme tot de nieuwe zakelijkheid en van Jugendstil tot Kubisme. Gianni Orsini, een kenner, kan er smakelijk over vertellen: hoe de vrije seksuele moraal op Bali veel homoseksuele kunstenaars aantrok, Walter Spies er in de jaren dertig grootheden als Charlie Chaplin in zijn huis ontving, hoe hij met Rudolf Bonnet de kunstenaars-vereniging Pita Maha oprichtte om de inlandse kunst te beschermen en verder te ontwikkelen.

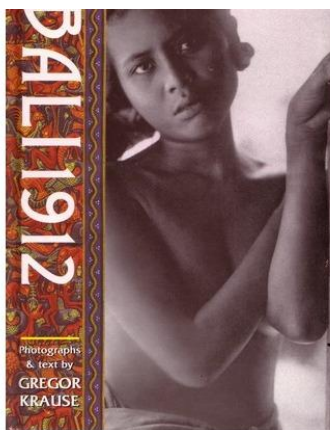
President Soekarno begon eind jaren veertig met het verzamelen van Indische kunst - enige druk op de makers om de werken te schenken werd daarbij niet geschuwd. Honderden tekeningen

en schilderijen bevat de collectie. 'Het meeste bevindt zich nog in de presidentiële paleizen in Jakarta en Bogor, ongeklimateerd, de ramen open, het is doodzonde.' En nu wordt soortgelijk werk verzameld door steenrijke Indonesische Chinezen in Jakarta en Singapore. Het zijn captains of industry die sinds de jaren negentig zijn begonnen met het terugkopen van hun 'eigen' kunstgeschiedenis - de verzameling van Soekarno als voorbeeld.

Mooie verhalen heeft René de Visser over hen. De vrouw van 26 die ooit voor 500 euro drie zwart-wit foto's kocht van Adrien-Jean Le Mayeur en zijn vrouw Ni Pollok en het jaar daarna 90 duizend euro bood voor een schilderij van Isaac Israëls. René de Visser: 'Een belangrijke les: onderschat de ogenschijnlijk kleine klanten nooit.' Of de Indonesische die een vuilniszak vroeg om de door haar gekochte Lee Man Fong in te vervoeren en de man die vorig jaar namens een verzamelaar kwam bieden op een Hofker: 'Niet in pak, zoals we hier van veilingpubliek gewend zijn. Hij had een lange paardenstaart, droeg een spijkerbroek en witte Nike Airs. Je zag de rest van de zaal denken: wat is dit voor een man?' Sinds Orsini co-auteur is van boeken over Hofker en tijdgenoot Gerard Pieter Adolfs, gaan de deuren van veel miljardairs voor hem open. In Jakarta bezocht hij onlangs een onroerend goed magnaat, 'een kleine, bescheiden man die me een kopje thee aanbood in een van de zalen van zijn paleis: van plafond tot vloer vol gehangen met topwerken uit dit segment. Naast hem woonde een verzamelaar die een van de allermooiste Hofkers bezit die ik ooit heb gezien.'

Of er nooit een Nederlander biedt op het Indische werk? 'Het

gebeurt wel,' zegt René de Visser, 'maar bij topstukken hebben Nederlanders geen kans.' Ook Gianni Orsini weet: 90 procent van wat hier op de markt komt, verdwijnt naar Indonesië. 'Veel Indische kunst wordt hier zoetsappig gevonden. Kitsch. In de behoudende Nederlands-Indische koloniale samenleving schilderde men nog steeds in romantische stijl toen hier het kubisme in zwang raakte. Er waren wel modernisten, maar die worden minder gewaardeerd door Indonesische verzamelaars.' De Visser: 'De aanbrengrers van de schilderijen zijn overwegend kinderen of kleinkinderen van de Nederlandse upperclass die Nederlands-Indië heeft verlaten. Directeuren van Shell, planters, hoge KNIL-officieren. In veel families is die koloniale periode een zwarte vlek waaraan ze niet meer herinnerd willen worden. Ouders of grootouders hebben in jappenkampen gezeten in de oorlog, of zijn het land uitgezet na de onafhankelijkheid.'

Een paar weken geleden kreeg De Visser bezoek van iemand die na een televisie-uitzending over Hofker dacht: die heb ik volgens mij ook aan de muur hangen. 'Die man had geen idee dat het werk zo veel waard was. Hij wist alleen dat zijn vader met de kunstenaar in een kamp had gezeten.' Zelf heeft hij al die jaren één keer gedacht: dit schilderij zou ik willen

hebben. 'Een portret van een Javaans meisje, geschilderd door de Italiaan Romualdo Locatelli.' Hij weet nog: het kwam op een vrijdagmiddag om vijf uur binnen, zijn medewerkers waren al naar huis. Hij heeft de deur op slot gedaan en zeker vijftien minuten naar het doek gestaard. Verliefd? 'Ja, een beetje wel. Het is zo virtuoos geschilderd dat het lijkt alsof ze elk moment haar ogen kan opslaan.' Het schilderij werd niet verkocht, en ging terug naar de eigenaren. Dat was nadat De Visser er voor privégebruik een reproductie van had gemaakt. Het Indische meisje met de parel, zoals hij haar noemt, kijkt hem nu elke dag vanaf de schoorsteen aan.

Erfgoed in deplorabele staat

In Museum Le Mayeur in Sanur (Bali) waait de zoute zeewind langs de schilderijen. Het museum is gevestigd in het huis dat de Belgische schilder Adrien-Jean Le Mayeur de Merprès van 1932 tot zijn dood in 1958 bewoonde met zijn Balinese vrouw Ni Pollok. Volgens René de Visser hingen er bij zijn laatste bezoek, in 2012, nog een paar originele schilderijen – in zeer deplorabele staat. 'Er hangen nu olieverven in klimaat-ongecontroleerde ruimten, die per stuk toch zeker 2 ton zouden opbrengen.'

Behoud en conservering van dit erfgoed hebben geen hoge prioriteit bij de Indonesische regering. Mede om die reden bouwen particulieren er hun eigen musea, zoals Museum Pasifiko in Nusa Dua (Bali) en OHD Museum in Magelang (Java).

<http://www.zeeuwsveilinghuis.eu>

Korte berichten

Adverteren in NICC Magazine

Tot nu toe was het noodzakelijk om zowel de kopij als de advertenties vóór de 4^e van de maand binnen te hebben, om in het lopende nummer, dat in diezelfde maand op de 15^e verschijnt, nog mee te kunnen. Voor de kopij (redactionele inhoud) is dit nog steeds nodig, maar voor de advertenties gelden met ingang van de 6^e editie van juni 2014 aangepaste regels.

Advertenties dienen dan wel tot uiterlijk de 4^e van de maand te worden opgegeven, zodat wij rekening kunnen houden met te reserveren ruimte (opgave van afmetingen is dan van belang), maar het advertentiemateriaal kunt u dan tot uiterlijk de 10^e van de maand digitaal aanleveren. Aanleveren dan in ieder geval in JPG (JPEG). Andere bestanden zijn voor ons lastiger in te voegen. En adverteert u voor de eerste keer? Dan krijgt u 10% korting op uw totale factuur. Vraagt u vrijblijvend onze advertentieflyer aan: info@indisch-centrum-denhaag.nl

Britse veteraan 'illegaal' bij herdenking D-day

De 89 jarige Britse veteraan uit de Tweede Wereldoorlog, die stiekem zijn verzorgingshuis in Engeland ontvluchtte, is bij thuiskomst als een ware held ingehaald. De hoogbejaarde Bernard Jordan wilde persé bij de herdenking in Normandië zijn en besloot het tehuis ongemerkt te verlaten. Hij

speldde zich zijn onderscheidingen op, trok zijn regenjas erover heen en vertrok zonder iemand iets te zeggen naar Frankrijk. Het tehuis gaf hem op als vermist. Een andere veteraan, die Jordan was tegengekomen op zijn reis, belde uiteindelijk naar Engeland met de melding dat alles in orde was en dat hij en zijn vrienden ervoor zouden zorgen dat hij veilig zou terugkeren.

Jordan liet tijdens zijn reis weten, dat hij verwachtte dat hij zich zou moeten verantwoorden tegenover het tehuis, maar erg druk maakte hij zich er niet om. "Als ik er volgend jaar nog ben, dan ga ik gewoon weer", zo zei hij. Britse media meldden, dat het tehuis had geprobeerd om Jordan met een georganiseerde reis mee te laten gaan, maar dat was op niets uitgelopen. Daarop nam hij het heft in eigen handen en vertrok. De veteraan zat in Normandië in een hotel in Ouistreham, dat het herdenkingscentrum was in het voormalige strand "Sword Beach". Groot was zijn verrassing toen hij bij terugkomst in Engeland door personeel en bewoners van het tehuis, in tegenstelling tot wat hij verwachtte, als een ware held werd verwelkomd. *Bernard Jordan see you next year old boy...*

Opnieuw geweld tegen Indonesische Christenen

Vorige week is er opnieuw erg veel geweld gebruikt tegen Christenen door extremistische moslims. Dit

vond plaats in het Indonesische district Sleman. Een groep fundamentalisten bestormde een protestantse gemeenschap, die in gebed bij elkaar was in een huiskerk. De voorganger werd ervan beschuldigd dat hij zijn huis tot een illegale kerk zou omvormen. Enkele tientallen politieagenten stonden op een afstand te kijken, maar grepen niet in. Gelukkig vielen er geen doden of gewonden, wel werd de inboedel kort en klein geslagen. De overvallers verdwenen pas toen in de middag de oproep tot het islamitisch gebed klonk. Toen kwam de commandant van de toekijkende politie eenheid aanwandelen en zei dat hij een onderzoek zou instellen en vertrok weer. De aanval gebeurde op dezelfde plek waar eerder de kerk van de Heilige Familie werd aangevallen. Daar waren enkele tientallen katholieken bijeen om de rozenkrans te bidden, toen de overvallers binnenvielen. Later vertrokken zij weer, maar keerden toen terug en molesteerden de voorganger. Hoewel er in Indonesië officieel Godsdienstvrijheid bestaat, zijn Christenen, die met drie procent een kleine minderheid vormen, heel vaak het slachtoffer van moslimgeweld.

Vertaalservice bij Indo Radio

Wist u dat Indo Radio een complete vertaalmachine op z'n website heeft staan? Hier kunt u

niet alleen woorden vertalen, maar ook complete zinnen. En natuurlijk Nederlands-Indonesisch en Indonesisch-Nederlands. En het werkt heel eenvoudig. Klik in het menu op "Woordenboek" en de rest wijst zich vanzelf. Uiteraard heeft u op Indo Radio ook een uitgebreide keuze aan muziekstijlen, een online nieuwsdienst en tal van culturele info's en weetjes, van cursussen tot de horoscoop en van recepten tot kerkdiensten. Verder een forum en prikbord, waar u 'vrienden' van kunt worden. U ontvangt dan ook de maandelijkse Nieuwsbrief van Indo Radio. Surf maar eens naar: www.indoradio.nl/

De handelslijnen van de VOC in Azië

Hoogtepunten in het leven in Batavia waren de grote feesten die bij de aankomst en vertrek van de VOC schepen van en naar het moederland gevierd werden. Het scheepvaartverkeer in Azië werd georganiseerd vanuit Batavia. De stad was in alle seizoenen goed bereikbaar en had scheepswerven voor het onderhoud van de schepen en grote magazijnen voor de opslag van handelswaren. Alle lijnen van het handelsnetwerk in Azië kwamen samen in Batavia. Van daaruit voeren zo'n 100 grote

Kaart van het handelsgebied van de VOC in Azië (kaartenmaker Nicolaas Visscher, 1681)

en kleine schepen, die permanent in Azië verbleven, naar allerlei bestemmingen om tenslotte weer in Batavia terug te keren. In afwachting van vervoer naar Nederland werden de aangekochte handelswaren opgeslagen in grote magazijnen. Een belangrijke handelsstroom was die met India. Hier werd textiel opgekocht met edelmetaal uit Nederland en verscheept naar Indië. Van de opbrengst van de textiel werden specerijen gekocht. Koopvaarders van de Compagnie zeilden hiermee naar het eiland Formosa (Taiwan) om daar Chinese zijde in te kopen en spoedden zich dan naar Japan, waar de zijde weer werd verruild voor zilver. Daarmee werden weer in de Indonesische Archipel nieuwe specerijen gekocht, die vervolgens in Perzië en Arabië werden ingewisseld tegen gommen en harsen, garens en tapijten. Het ging in deze gevallen om producten waar zowel

in Azië als in Europa vraag naar was. Sommige producten werden uitsluitend in Azië verhandeld, zoals onder andere: sandelhout, rotan, rijst, arak, sojabonen, eetbare vogelnestjes, enz.

Bron: <http://indisch4ever.nu>

ZEEUWS VEILINGHUIS

GEVRAAGD:
INDISCHE SCHILDERIJEN

W. G. Hofker (1902-1981)
Hamerprijs: € 600.000,-

Herengracht 74, 4331 PX Middelburg
Tel. 0118 - 650 680
WWW.ZEEUWSVEILINGHUIS.NL

(advertentie)

Recept van de maand

Heerlijke Javaanse balletjes op basis van aardappel en rundvlees, zowel warm als koud een traktatie.

Ingrediënten:

500 gram zoete aardappels of bloemige aardappels, 500 gram rundergehakt, 6 sjalotten of 2 grote rode uien, 5 tenen knoflook, 2 grote eieren, 2 tl. djahé, 1 afgestreken tl. (of 1/3 blokje) trassi,

3 tl. goela Djawa (palmsuiker) 4 el. ketjap manis, 2 tl. sambal oelek (houdt u van pittig, mag het ietsje meer zijn), 4 tl. ketoembar, 2 tl. djinten, 1 1/2 tl. nootmuskaat, 1 afgestreken tl. kaneel, zout, beetje bloem, olie om te frituren.

Bereiding:

Schil de aardappels, snijd ze in blokjes en kook ze in wat water

Perkedel goreng Djawa

goed gaar. Snipper intussen de uien en hak de knoflook heel fijn. Wrijf de trassi (als het een blokje is) met de bolle kant van een lepel fijn op bijv. een schoteltje. Giet de gare aardappels af en laat ze even uitstomen. Pureer de aardappels en laat iets afkoelen. Meng dan de puree met het gehakt en voeg alle specerijen en andere ingrediënten toe. Is het mengsel te droog, voeg

dan ietsje bouillon toe en als het iets te vochtig is, doe er dan wat paneermeel bij. Het resultaat moet een mooi stevig mengsel zijn, dat niet aan de vingers blijft plakken. Vorm nu van het mengsel ca. 30 stevige balletjes, ter grootte van een flinke walnoot en zet ze een half uur weg in de koelkast. Rol ze daarna even door de bloem en bak ze in porties mooi goudbruin in de hete frituur-

olie (ca. 5 minuten). Haal ze met een schuimspaan of draadschep

uit de olie en laat ze uitlekken op wat keukenpapier. Serveer ze warm of koud.

Lekker als snack met een dipsaus (pindasaus, ketjapsaus, knoflooksaus of wat u maar lekker vindt). Ook lekker (als ze nog warm zijn) om ze even door de gemalen kokos te rollen. Verder een heerlijk bijgerecht bij uw rijsttafel.
Selamat makan.

CREAPRO VERTALINGEN

Den Haag

(official sponsor van Stichting Nederlands Indisch Cultureel Centrum)

*Vertalingen van en naar alle talen en de moedertaal
Speciaal: technisch, medisch, juridisch en commercieel
Snelheid en kwaliteit tegen een redelijke prijs*

SINDS 1989 HET VERTAALBUREAU DAT U ZORGEN UIT HANDEN NEEMT

Galileïstraat 18 - 2561 TE Den Haag - tel: 070-362 05 89 * - fax: 070-362 56 64

@: creapro@worldonline.nl

W: www.creapro.myplaces.nl

DAT IS ANDERE TAAL...!

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, presentatie & signeren

Mijn voormoeders van de Molukken – Wies van Groningen

Wat weten wij eigenlijk van onze moeders en grootmoeders? Laat staan onze overgrootmoeders. Weten wij hoe hun levens verlopen zijn, kennen we hun rituelen nog, hun tradities of hun adat? Welke waarde hechten zij, die opgegroeid zijn in Nederland,

daar nog aan? In deze verhalen over toen en nu maakt Wies van Groningen een magische lijn zichtbaar, die haar verbindt met Johanna Hukom, haar Molukse overgrootmoeder en met oma, haar dorp van herkomst. Verhalen die laten zien hoe universeel adat kan zijn. Verhalen die wellicht anderen inspireren tot een zoektocht naar hun eigen verhalen. *Adviesprijs: € 13,95.*

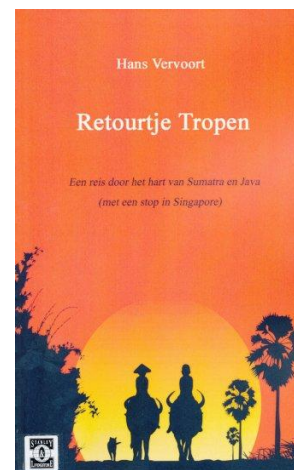
Bitterzoet Indië – Pamela Pattynama. Nederlands-Indië is voorbij, maar in Nederland zijn we nog niet klaar met Tempo Doeloe. De ex-kolonie vertoeft constant in ons nationale culturele geheugen. Veel Nederlanders zien Indië als hun land van herkomst of zijn erbij betrokken vanwege familiebanden. Toch herkennen ook anderen, die nooit “onder de palmen” hebben gewandeld, de beelden van Indië. Sinds het verlies van de kolonie is er een gestage stroom van verhalen en herinneringen op gang gekomen,

die nooit is opgehouden. Meer nog dan vroeger (toen herinneringen veelal in geschreven vorm werden doorgegeven) vertellen visuele media, zoals film, video, foto en dia, maar ook strips en zelfs musicals het verhaal over het vroeger, dat we ons nu vaak niet meer kunnen voorstellen. Hoe we nu omgaan met ons koloniale verleden heeft te maken met de wijze van overdracht van die herinneringen en of die gepaard gaat met een kritische blik of een

gevoel van nostalgie. In dit boek beschrijft de auteur deze overlevering van herinneringen en welke invloed ze hebben op de identiteit en het thuisgevoel. *Adviesprijs: € 24,95.*

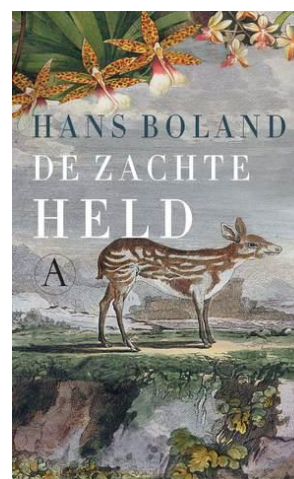
Retourtje tropen – Hans Vervoort. De auteur reist per huurauto met chauffeur/gids door de pracht van Sumatra en Java. Zo comfortabel reizend mis je veel ergernissen die eigenlijk bij het reizen horen, maar daartegenover staat dat je heel wat meer ziet dan wanneer je onderweg alles zelf moet zien te regelen en oplossen. En de auteur wilde juist graag zoveel mogelijk zien van het land waar hij tot zijn 14^e jaar opgroeide. Hans Vervoort is al eens eerder, in 1974, met zijn vrouw en kinderen in Indonesië geweest en schreef daarover in de bundel: “Vanonder de Koperen

Ploert”. In *Retourtje Tropen* weet de schrijver zijn lezers te fascineren door zijn licht-ironische maar vooral ook beeldende stijl. *Adviesprijs: € 19,50.*

De zachte held – Hans Boland.

Een man vertrekt naar Indonesië. Hij is er geboren en daarom wil hij terug. In Jakarta wacht hem op de plek waar zijn wieg stond een macabere ontmoeting. In Yogyakarta volgt hij lessen Oud-Javaans; in Bandung, waar hij als

kind heeft gewoond, moet hij accepteren dat alles “van vroeger” er niet meer is. Dan trekt hij door Sumatra, Celebes en de Molukken. Uiteindelijk keert hij terug naar Jakarta, want daar is hij, zonder het zich aanvankelijk bewust te zijn, verliefd geworden. Zijn zoektocht naar het Indonesië uit

zijn herinnering verandert in een verzengende liefde tussen een man en een jongen. Een hartverscheurend liefdesepos, waar alle thema's aanwezig zijn: liefde en haat, ziekte en dood, godsdienst en politiek, herinneringen en verlangen. *Adviesprijs: € 17,50.*

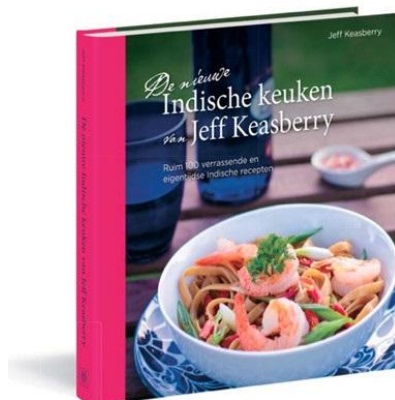
De Indische Rijsttafel – François Blom. Recepten van een kokkie. In dit uitgebreide kookboek heeft de cuisinier uit Den Haag 222 traditionele familie-recepten gebundeld uit de Indische Keuken. Naast zijn gedegen kennis van de Indische en Indonesische keuken is Blom tevens vermaard om zijn keur aan

recepten in de vernieuwende en moderne kookkunst. Dit boek is een facsimile-uitgave. Absoluut een aanrader voor de liefhebber van Indisch eten. *Adviesprijs: € 26,90.*

De nieuwe Indische keuken – Jeff Keasberry. Het tweede boek van deze grootmeester van de

Indische keuken en waardig kleinzoon van "Oma". In dit receptenboek volgt Jeff zijn culinaire avontuur uit het eerste boek, "Indische Keukengeheimen" en

deelt hij een aantal nieuwe recepten. Deze zijn gebaseerd op zijn eigen vernieuwende interpretatie van de Indische keuken. Hij laat zien dat je met een dosis handigheid, creativiteit en een goed gevoel voor smaak de meest verrassende gerechten op tafel kunt toveren. En het moedigt fijnproevers aan om meer te doen met bestaande recepten dan alleen het bekende. Dit tweede boek is door critici even enthousiast ontvangen als het eerste. *Adviesprijs: € 24,95.*

Historische stadswandelingen Indonesië – Emile Leushuis. Niet alleen het doen, maar vooral ook het lezen van de wandelroutes in deze gids zijn een bijzondere ervaring, die een geschiedenisles is met een blik op de vele oude foto's in kleur en zwart-wit. In deze gids een 16-tal wandelingen

langs de belangrijkste bezienswaardigheden in oude stadscentra, stadse kampongs en historische wijken. Verder veel praktische informatie over musea en attracties en bijzondere aandacht voor de architectuur, stedenbouwkunde en actuele sociale ontwikkelingen. Tenslotte een schat aan oude en nieuwe foto's, historische informatie, duidelijke plattegronden en bijzondere driedimensionale tekeningen. Dit alles maakt het boek tot een boeiend geheel. *Adviesprijs: € 27,50.*

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

VAN STOCKUM
INTERNET BOEKHANDEL
www.vanstockum.nl

zoekt donateurs

Het Indisch Platform behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse overheid.

Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

www.indischplatform.nl

info@indischplatform.nl

Het Indisch Platform heeft de ANBI-status en dus is uw donatie een aftrekpost bij uw belastingaangifte

Gedicht

door: Mary-Jane Sahanaja

De auteur en dichteres Mary-Jane Sahanaja (1971) beschrijft in haar bundels "**Verlossing van de schaamte en de schuld**" en "**Mijn waarheid**" als jongste dochter van een KNIL-er, hoe haar vaders stille verdriet van invloed is geweest op haar leven. Ze kent een verleden van misbruik en mishandeling, waarover zij heel openhartig schrijft, zonder afbreuk te doen aan haar liefde voor haar ouders. Haar gedichtenbundels zijn te bestellen bij www.bol.com en www.freemusketeers.nl

Langzaam

Je was er altijd voor mij
Maar ik kon dat toen niet zien
Heel vaak heb ik je hart bezeerd
Dat je echt van mij hield
Kon ik helemaal niet geloven
Toch heb je dat steeds beweerd

Dat je altijd van me hebt gehouden
Weetik nu ik ouder ben
Er is je zoveel afgenomen
Te veel als je het mij vraagt
Je had toen echter geen keus
Om uit die ellende te ontkomen

Ons gedeelde verleden is heftig en zwaar
We waren aan het overleven
Zowel jij als ik
Mijn liefde voor jou is nooit weggeweest
Geen enkel ogenblik

Met spijt en verdriet denk ik terug
Aanal die leuke momenten
Overschaduwd door mijn angsten en verdriet
Nooit heb ik er echter van kunnen genieten
Nu ik ouder ben zijn die angsten er niet

Langzaam komen we dicht bij elkaar
Onze relatie wordt langzaam hersteld
We nemen alles met oudere ogen waar
De jaren worden minder zwaar
Ik heb je over mijn angsten verteld

Bundel: "Mijn Waarheid", 2006.

Just4Kids...

voor iedereen van 4 tot 16 jaar

Corvus, mijn tamme kraai

door: Chinook de Deugd

Soms kunnen er dingen gebeuren waarvan je echt kan opkijken. Ik had al een paar weken geleden tegen mijn ouders gezegd dat wanneer ik op mezelf woon ik een kraai als huisdier zou willen. Op zondag ga ik altijd trainen maar ik was al een tijdje niet geweest omdat ik ziek was. Na de training zag ik een vogel naast het gebouw en hij vloog niet weg dus ik dacht dat hij gewond was maar met de vogel was niks aan de hand. De

Duidelijk zichtbaar zijn de witte veertjes. Of die later ook in het volwassen verenkleed zichtbaar zullen zijn, weet ik nog niet.

vogel was een zwarte kraai maar met een paar witte veren; dit komt heel zelden voor. De kraai heb ik Corvus genoemd omdat de Latijnse naam voor zwarte kraai corvus corone is.

Een kraai word vaak gezien als een teken van de dood dit komt omdat kraaien en raven alleseters zijn en in de middeleeuwen werden mensen nog opgehangen en de pest-slachtoffers werden

Kraaien zijn heel intelligente vogels die gereedschap kunnen gebruiken. Er zijn kraaien gezien die noten op een weg lieten vallen zodat auto's er overheen rijden en de kraai de binnenkant van de noot kan opeten. Kraaien kunnen ook codes leren en dingen van het slot halen. Een zwarte kraai wordt ongeveer 50 à 60 centimeter groot, 550 gram en een vleugelspanwijdte van maximaal een meter. De kraai is dus een

Het voeren van Corvus gaat gewoon op schoot.

aardig grote vogel en kan getemd worden en vanwege zijn hoge intelligentie is het ook makkelijker om hem trucjes en kunstjes leren. De zwarte kraai die ik heb gevonden is nog een baby en kan daarom nog niet vliegen (hij heeft zijn volwassen veren nog niet).

Thuis hebben we een volière dus daar zit hij nu. Om de zoveel tijd moet je hem wel voeren (elk kwartier begint hij te kraaien). Omdat het zo'n slim beest is weet hij nu ook al hoe van binnenuit het slot van de volière werkt. Daar heb ik dus weer iets op moeten verzinnen.

Wij zijn op zoek naar jong aanstormend talent

In de rubriek "**Just4Kids**" hebben we eerder al aandacht besteed aan jong talent. Zo plaatsten we een artikeltje over twee meisjes die Indonesische dansen leerden en hierboven een stukje over een drumtalentje Heb jij nou ook zo'n talent? Kan je goed gitaarspelen en treed je ook op? Of ben je een tenniskampioen in de dop, een goed biljarter of kan je heel goed dansen of zingen? Misschien ben je wel een hele goeie chef-kok, of ben je een kunstschilder of een

**You've got talent?
tell us about it**

fotograaf in de dop. Misschien ook wel een..... Kortom, alle jonge supertalenten van ca. 8 tot ca. 14 jaar oud willen we voor het voetlicht zetten. En wij willen dat

aan iedereen vertellen. Als je zelf niet zo heel goed kan schrijven, vraag dan of jouw ouders een stukje willen insturen met een fotootje erbij. Of je stuurt jouw verhaal gewoon naar de redactie, dan maken wij er samen met jou een echt leuk geheel van.

Stuur je reacties dan naar:
info@indisch-centrum-denhaag.nl **DOEN HOOR.....!!**

Boeken, e-books /cd-dvd

Handboek voor jongens - Elisa van Spronsen. Je bent een jongen en daarom zijn er een aantal dingen die je moet weten. Over zombies bijvoorbeeld. Want wat doe je als zombies de wereld overnemen? Maar ook over welke computergames de mensen vroeger speelden, wat je moet doen om heel gespierd te worden en wie de eerste superheld was. En hoe bouw je eigenlijk een vlot. Dat en nog veel meer staat allemaal in dit handige Handboek voor Jongens. Enne, je hoeft niet bang te zijn dat je al deze superbelangrijke informatie snel weer vergeet, want in het laatste hoofdstuk staat ook nog eens

precies uitgelegd hoe je het
allemaal kunt onthouden.
Voortaan houd jij in elke situatie
het hoofd koel. **(e-book)**
Adviesprijs: € 7,99

Handboek voor meisjes - Elisa van Spronsen. Dit handige Handboek voor Meisjes gaat heus niet alleen maar over jongens, mode en make-up (maar wel een beetje natuurlijk). Maar in dit boek staat nog veel meer dan dat. Alles over het vetste slaapfeest bijvoorbeeld, en de leukste met-jе-vriendinnen-op-de-foto ideeën. Maar ook wat een latte macchiato precies is. En een stap voor stap overlevingsplan, voor het geval je aanspoelt op een onbewoond eiland (je weet het maar nooit)

meedoet, kom je ook langs de Valkenier, die er elke dag is met zijn prachtige roofvogels. En in de tuinen van het kasteel kun je onder andere zien wat ridders vroeger allemaal aten in hun kasteel. Deze bijzondere actie is geldig van 23 april tot en met 6 juli 2014. Zorg wel dat je je museumkaart bij je hebt. Het kasteel ligt vlak bij Muiden in het Gooi. De openingstijden zijn: ma. t/m vr. 10.00 tot 17.00 uur en za. zo. En feestdagen van 12.00 tot 17.00 uur. LET OP: het kasteel is slecht toegankelijk voor mindervaliden en helemaal NIET voor rolstoelgebruikers. Toegangsprijzen en alle andere inlichtingen kun je vinden op: www.muiderslot.nl.

Leuke voorstelling?

www.kindertheater.nl

Links4Kids

Veel leuke **LINKS** voor kinderen, maar niet alleen voor kinderen:

Website over online **geschiedenis** van, voor en met Indische Nederlanders. <http://www.indischhistorisch.nl>

Informatie over **schoollespakketten** over voormalig Nederlands-Indië. www.gastdocenten.com

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus elk jaar. www.indieherdenking.nl

<http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl>

De **Jeugdwebsite** van de Nederlandse Oorlogsgravenstichting (Ned.-Indië). <http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pagenr=1>

Villa Zebra, landelijke jeugdorganisatie <http://www.villazebra.nl>

Een informatieve website met heel veel **Theatervoorstellingen**, overal in Nederland en voor iedere leeftijd. <http://www.kindertheater.nl/>

Kunstbende, landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar. <http://www.kunstbende.nl>

Indisch Herinneringscentrum Bronbeek www.indischherinneringscentrum.nl

Koorenhuis - Den Haag, cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater. <http://www.koorenhuis.nl>

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. <http://www.taman-indonesia.nl>

Weblog "Indische Jeugdletteren" Blog van Marjorie van Putten: <http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/>

Jeugd Startpagina "Open Start" <http://jeugd.openstart.nl>

Young Adult Books, website met boekrecensies en webshop over boeken voor middelbare scholieren. <http://www.youngadultbooks.nl/>

Jeugdbieb, leuke en informatieve website. <http://www.jeugdbieb.nl>

Cultuur, Jeugd, Sport en Media in Vlaanderen, website met van alles. <http://www.cjsm.vlaanderen.be>

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep. <http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

Indische Jeugdboeken, compleet met bestellink. <http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>

De Indische Agenda

T/m 28 september 2014: Veteranenkunst. De expositie "Na de missie: de kunst van het verwerken" biedt een overzicht van meer dan 60 tekeningen, schilderijen, beeldhouwen en installaties, die gemaakt zijn door veteranen. Zij maakten deze naar aanleiding van hun ervaringen tijdens hun uitzending naar

Nederlands-Indië, Korea, tot en met de recente missies naar de Balkan, Afghanistan, enz. Hun werk is tevens een aanknopingspunt voor dialoog, dat leidt tot erkenning en wardering. Het maken van een kunstwerk maakt het voor veteranen vaak gemakkelijker om ervaringen te verwerken en een plaats te geven

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 4 juli 2014

in hun leven en dat van hun naaste familieleden. De locatie is: **Museum Bronbeek**, Velperweg 147, 6824 MB Arnhem, Opening: di. t/m zo. 10.00 – 17.00 uur. De toegang is voor houders van Pas Vrienden van Bronbeek, Veteranenpas en Defensiepas, Reservistenpas en Museumkaart gratis. Meer informatie: Stichting Veteranenkunst, Tel 06-51501672 ingaseversboth@outlook.com.

T/m 26 oktober 2014: Aziatische kunst en de Nederlandse smaak. (Zie ook rubriek Boekbespreking, alsmede de lezing in deze Agenda op 18 mei). Van de houtsnijkunst uit Bali tot het zilver uit Batavia, van Indonesische krissen tot Chinees porselein en van Sirihkistjes tot Indische schilderijen. De fascinerende wereld van het Verre Oosten komt in het Haagse Gemeentemuseum tot leven in een schitterende tentoonstelling met een enorme diversiteit aan voorwerpen. Aan de ene kant de kunst die bestemd was voor de

Ivoren kistje met zilverbeslag

Europese markt, en aan de andere kant de westerse kunst die zeker beïnvloed werd door het Verre Oosten. Deze tentoonstelling is geen compleet overzicht, maar meer een caleidoscoopisch beeld dat de bezoeker instaat stelt zich volledig onder te dompelen in de rijke cultuurgeschiedenis van de Nederlanders in Azië. De locatie is: **Haags Gemeentemuseum**, Stadhouderslaan 41, 2517 HV Den Haag. Tel: 070-3381111. Met uw entreekaart heeft u toegang tot het gehele museum. Openingstijden en toegangsprijzen www.gemeentemuseumdenhaag.nl

29 juni 2014: ECI goes Indisch
Een tropische dag voor het hele gezin. Met dansgroep Batic Dance Theatre, Pencak Silat, Eugenie, The Rocking Teens, en anderen.

Verder natuurlijk lekker Indisch eten en drinken en nog veel meer. Ook kunt u lekker kuieren langs de kraampjes op de Pasar Mini. Voor de kids is er een workshop batikken of wajangpoppen maken. En daarna natuurlijk uitproberen. Locatie: **ECI Cultuurfabriek**, ECI 13, 6041 MA Roermond, Limburg. Tel: 0475-317171. Tijden: 14.00 tot 19.00 uur. Toegang: € 7,50 (kinderen t/m 12 jr. € 2,50). Info: www.ecicultuurfabriek.nl, e-mail: marjolijnkroese@ecicultuurfabriek.nl.

29 juni 2014: Indonesisch benefietfeest. Iedereen is welkom op het benefietfeest, waarvan de opbrengst ten goede komt aan het orang Oetan project van Stichting Weesaapjes. Samen met de band Barrel-of-Fun gaat de Stichting er een geweldig feest van maken voor het goede doel. Hiervan zullen onder andere opvang, medicijnen en verzorging van deze prachtige mensapen uit

Borneo, die door vernietiging van de jungle ten behoeve van palmolieplantages ernstig bedreigd worden. Locatie: **Feestzaal Camping Slabroek Uden**, Kraaienweg 1, 5406 VM Uden. Tel: 0412-611486. Tijden: 14.00 tot 20.00 uur. Toegang: € 10,00 (kinderen t/m 12 jr. gratis). Uw gastvrouw is Liesbeth van der Burgt, voorz., oprichter Stichting Weesaapjes. Nadere info en reserveren van toegangskaarten: info@weesaapjes.nl. Kunt u niet komen maar u staat wel sympathiek tegenover ons doel? Kijk dan eens op onze website wat u kunt doen. www.weesaapjes.nl.

12 juli 2014: Reünie Buitenzorg /Bogor. Al weer de 5^e reunie van klas-, school- en stadsgenoten Buitenzorg/Bogor en omstreken. In een huiselijke sfeer wordt de bezoekers gevraagd om een persoonlijke bijdrage te leveren aan deze reünie. Hetzij een act, een verhaaltje vertellen van vroeger, een gedicht voordragen, je zangtalent laten horen, dansen, op een muziekinstrument spelen, (Indische) moppen tappen en wie weet waar u zelf nog op komt. Als het maar bijdraagt aan de sfeer. Maar dit is niet verplicht, hoor, zeggen Rudi en Trees, die een en ander organiseren. Heeft u een fotocamera? Neem die dan mee. Locatie: **De Zoete Inval – Sudi Mampir**, 't Hoog 2, 3451 RC Vleuten. Tijden: 12.30 tot 18.30 uur. Indische keuken: Tracy's Kitchen. Info en aanmelden bij: Rudy 06-13565777 en bij Trees: 06-54254710. Toegang: € 13,00 (incl. Indisch buffet en drank). Reserveren kaarten (tot 30 juni 2014) door overmaking op bank NL57ABNA0597342024, t.n.v. R.E. Groenewald, vermeld dan: 5^e Reünie 2014 en aantal personen. Let op: Vol = vol. Info: e-mail ruud.groenewald@planet.nl.

9 augustus 2014: Melati Indisch Golftoernooi. Voor de tweede keer wordt in Amsterdam het Melati Indisch Golftoernooi georganiseerd. Het toernooi is

bedoeld voor golfers die geboren zijn in Nederlands-Indië, die in Indonesië gewerkt hebben, Nederlanders waarvan tenminste een van de ouders uit Indië afkomstig is. Dit geldt ook voor hun partners die mee willen doen. Uiteraard zijn deelnemers en hun partners in ieder geval welkom op het buffet na afloop. Ontvangst is vanaf 10.00 uur en er wordt gestart op twee holes (1 en 10) vanaf 11.00 uur. Voorafgaand natuurlijk koffie of thee met wat lekkers, een welkomstwoord, flightindeling en uitleg spelvorm. Alle deelnemers dienen in het bezit te zijn van een hcp.54 bewijs. Locatie: **Golfbaan Waterland Amsterdam**, Buikslotermeerdijk 141, 1027 AC Amsterdam. Deelname toernooi: Leden € 7,50, niet-leden € 47,50. Kosten Indisch

Melati Indisch Golftoernooi

buffet: golfers € 20,00, niet-golfers € 22,00. Consumpties voor eigen rekening. Inschrijving is definitief na ontvangst van de bijdrage op bankrekening nummer

NL61RABO 036 28 15 429 tnv. W.A.D Hooghwinkel met vermelding van Melati Golftoernooi. Info: www.waterlandsegolfclub.nl, mail: wadhooghwinkel@chello.nl.

ADVERTENSI MINI

Kleine tekstadvertenties

35 posities per regel bij 10 pt.

daarna € 1,- per regel.

Logo (max. 55x55 mm) toeslag € 5,-

info@indisch-centrum-den Haag.nl

NICC Magazine zoekt enthousiaste man/vrouw die maandelijks een **horoscooppagina** wil verzorgen. info@indisch-centrum-den Haag.nl

Bali, de vroegste periode

De ontstaansgeschiedenis van Bali werd beschreven in één van de oude manuscripten, de Cator Yoga. Bali werd voorgesteld als het centrum van het universum; een eiland dat rustte op de rug van een reuzenschildpad, zwemmend in de grote oceaan.

Een andere overlevering vertelt dat een Javaanse Hogepriester zijn vinger plaatste op de scheidslijn die Bali verbond met Java en vervolgens het eiland scheidde van Java. Eens was Bali met Java verbonden. De zeestraat tussen Java en Bali is krap 3 km breed en niet meer dan 60 m. diep. Weinig is er bekend over de

geschiedenis van Bali in de vroegste periode. Geologische vondsten op het eiland toonden echter aan, dat omstreeks 300 v.Chr. het eiland redelijk bevolkt was en dat er zich een goed geordend dorpsleven had ontwikkeld. De eerste geschreven manuscripten waren stenen inscripties, daterend uit de 9^e

eeuw. In die tijd had de gemeenschap in Bali zich zover ontwikkeld, dat het toen de basis legde voor de hedendaagse samenleving.

Rijst werd al verbouwd met behulp van een complex irrigatiesysteem, waarschijnlijk volgens dezelfde principes als die van nu. Metaalbewerking, beeldhouwkunst en houtsnijkunst waren al in ontwikkeling. Het eiland was verdeeld in kleine vorstendommen, die later zouden worden geplaatst onder één koning, toen de Balinese dynastieën zich gingen ontwikkelen.

<http://indisch4ever.nu>

Column

Vorige week ben ik al weer 49 jaar geworden, oftewel: bijna vijftig! Negenenveertig jaar, waarvan er pas vier met volledige acceptatie van mijn Indo-zijn. Vier jaar waarin ik heel intensief mijn

Indische achtergrond beleef en leef. Voor zover ik mij herinneren kan, ben ik zelfs maar één keer met mijn moeder naar een Pasar Malam geweest, ergens in het oosten van het land. Zelf ben ik,

door: Anita Bunt

zoveel jaar later, na mijn eerste reis naar Indonesië, naar een Pasar Malam geweest in Hengelo (Ov.) Ik vond het daar fantastisch. Voor mijn gevoel liep daar alleen maar familie van mij rond. Overal

waar ik keek zag ik bekende gezichten; heerlijk vond ik dat. Ik vond het zo fijn, dat ik iedereen wel wilde omhelzen en zoenen. Het was echt thuiskomen, ook al kende ik niemand.

Na mijn bezoek aan de Pasar heb ik mezelf beloofd om een keer naar Den Haag te gaan naar de Tong Tong Fair. Vorig jaar heb ik me aangemeld voor de nieuwsbrief, zodat ik zeker wist dat ik deze keer de Tong Tong Fair niet zou missen; ik las iedere mail die ze stuurden en ik kreeg steeds meer zin om te gaan. Ik was vastbesloten om alleen te gaan. Het enige wat ik daar wilde doen was me onderdompelen in het warme Indische bad en ja, in mijn ogen kun je dan maar beter alleen gaan; geen gezeur van een man of kinderen, die geen idee hebben wat het met me doet als ik Indische mensen zie of Indisch eten ruik en proef.....

Ik had al een datum voor mezelf geprikt, 30 mei en daar mocht niets of niemand tussen komen! Natuurlijk ga ik een keer met mijn man en kinderen, maar nu nog niet ☺.

Tot een paar weken geleden ik in de HEMA loop en een Indische kennis tegenkom. "Met jou wil ik naar de Pasar!" roept ze spontaan door de winkel. Ik sta perplex en begin te lachen. "Wat zeg je me nou, wil jij naar de Pasar? Met mij? Hoezo dat?" Ik bleef vragen stellen, vond het zo leuk dat ze zo spontaan meldde dat ze met mij op pad wilde! We kennen elkaar, maar nog niet heel erg goed. Vorig jaar heb ik een keer soto gemaakt voor haar en hebben we heerlijk samen opgegeten. Die avond hebben we veel gepraat over onze achtergrond. We kwamen tot de conclusie dat het heel bijzonder is om zo'n achtergrond te hebben en dat we daar zeker meer mee moesten gaan doen. Nou, daar hoort natuurlijk ook een bezoek aan de Pasar bij!

Toen ik haar vertelde dat ik naar Den Haag wilde gaan was onze deal gesloten. Wij gaan ons samen onderdompelen in Den Haag!

Zo gezegd, zo gedaan. Als we 's middags rond één uur aankomen op het Malieveld staat er al een lange rij, maar dat vinden we helemaal niet erg. Direct raken we in gesprek met wat oudere dames, adoe, zo gezellig! Zelfs in de rij staan is leuk! We moeten wel om onszelf lachen..... Normaal vinden we in de rij staan helemaal niet leuk, maar hier kan het bijna niet lang genoeg duren! Eenmaal binnen, lopen we naar de eerste de beste kraam met koekjes en bestellen een overheerlijke risolles; "Zo die hebben we alvast binnen!" We smikkelen en smullen en zijn tegelijkertijd verbaasd over ons eigen enthousiasme. Alsof we nog nooit een risolles gegeten hebben! "Wat gebeurt er met ons?" We stellen ons die vraag, maar hebben nog geen antwoord. We lopen vervolgens, als twee kleine meisjes verder, we kijken onze ogen uit, wat een walhalla! Waar we ook kijken, alles is nog leuker en mooier dan we hadden verwacht. De mensen, de kraampjes, het eten, de muziek. Overall, bij iedere kraam kijken we. Niets, niets mag worden overgeslagen, dat is zonde! We lopen, kijken, kletsen, lachen en eten de hele dag. Zoet en hartig, warm en koud, we eten alles door elkaar, vandaag mag dat allemaal. Vandaag is een speciale dag! Voor mij is deze dag extra speciaal, want ik heb een ontmoeting met een achterneef van mij, die ik via FB heb leren kennen, maar nog nooit "live" heb ontmoet. We treffen hem op het grasveld bij het Rockcafé. Speciaal voor vandaag heeft hij papieren van vroeger gekopieerd, geboorte aktes van onze ouders en voorouders, dooppapieren, stamboom enz, enz..... Heel bijzonder! We hebben als familie een heel rijke achtergrond, met voorouders van verschillende eilanden, mooi om te lezen! Gezellig zitten we in het

gras wat te kletsen over onze families en hoe het voor ons is elkaar te ontmoeten. We blijken veel overeenkomstige dingen te hebben en te ervaren, het familiegevoel is er direct.

Na deze ontmoeting kan mijn dag helemaal niet meer stuk en als we voor het eerst vandaag op ons horloge kijken blijkt het opeens al acht uur te zijn. "Huh, zo laat al?! Ik wil nog helemaal niet naar huis, het mag nog niet zo laat zijn!" Alsof we plotsklaps uit onze droom wakker worden! Beteuterd kijken we nog eens op de klok en realiseren ons dat we nu toch echt wel naar huis moeten. Eerst nog met de tram, dan met de trein en vervolgens met de auto nog anderhalf uur rijden naar huis. Natuurlijk, aan alle leuke dingen komt een einde. Ook aan deze speciale dag, terwijl we nog niet eens moe zijn!

Wat een dag! Een dag om nooit te vergeten. Het onderdompelen heeft ons goed gedaan, heeft ons veel gebracht. Wat het precies is, kan ik niet zeggen. Ik kan het alleen maar omschrijven als; "verbinding". Verbinding met daar waar onze ouders en voorouders vandaan komen, het OER-GEVOEL

Ik houd het vast, wil alleen nog maar dit gevoel! Herken je dat? Ja? Houd het goed vast! ☺

Harte groet, Anita

Maandelijks GRATIS e-Magazine

voor de Indische gemeenschap

Bent u al abonnee?

Een mailtje is voldoende:

info@indisch-centrum-denhaag.nl

Pasar Malam Kalender 2014

(update: juni 2014)

Februari

22, 23: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

Maart

21, 22, 23: Leeuwarden www.pasarmalamasia.nl

29: Amsterdam www.amsterdamproductiehuis.nl

April

4, 5, 6: Arnhem www.flamproductions.nl

19, 20, 21: Ahoy Rotterdam www.pasarmalamasia.nl

Mei

2, 3, 4: Geleen www.pasarmalamasia.nl

16, 17, 18: Zwolle www.wnproductions.nl

24, 25: Zutphen www.pasaroostwest.nl

29 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

Juni

1, t/m 9: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.nl

6, 7, 8: Den Helder www.stichtingstellar.nl

20, 21, 22: Enschede www.flamproductions.nl

???: Zeist www.wnproductions.nl

Juli

4, 5, 6: Eindhoven www.pasarmalamasia.nl

12, 13: Eefde www.flamproductions.nl

18, 19, 20: Groningen www.pasarmalamasia.nl

26, 27: Vaassen www.pasaroostwest.nl

29, 30, 31: Steenwijk www.wnproductions.nl

Augustus

1: Steenwijk www.wnproductions.nl

8, 9, 10: Tegelen www.wnproductions.nl

15, 16, 17: Apeldoorn www.flamproductions.nl

16: Almere www.indischefeestavond.nl

22, 23, 24: Tilburg www.pasarmalamasia.nl

24, 25, 26, 27: Dordrecht www.wnproductions.nl

29, 30, 31: Assen www.flamproductions.nl

September

5, 6, 7: Utrecht www.wnproductions.nl

5, 6, 7: Eindhoven www.pasarmalamasia.nl

20, 21 Alkmaar www.stichtingstellar.nl

25, 26, 27, 28: Alphen a/d Rijn www.wnproductions.nl

Oktober

3, 4, 5: Maastricht www.pasarmalamasia.nl

11, 12: Drachten www.flamproductions.nl

18, 19: Dieren www.pasaroostwest.nl

24, 25, 26: Nijmegen www.pasarmalamasia.nl

November

1, 2: Leek www.stichtingstellar.nl

8, 9: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

9: Den Haag, Pasar Kiling www.manggarmegar.nl

December

20 dec. t/m 4 jan.: (behalve Kerstdagen en Nieuwjaarsdag)

Arnhem, Burgers Zoo www.wnproductions.nl

Colofon

Digitaal maandelijks Magazine van:
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Jean-Marie Bosch van Drakestein

Albert van Prehn

Juniorredacteur: Chinook de Deugd

Correspondenten:

Ferry Schwab (ICM-online)

Silfraire Delhay (Indisch Platform)

Adrian Lemmens (New Zealand)

Strip: Hugo Driessen

Gedichten: Mary-Jane Sahanaja

Columns: Anita Bunt

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Ondersteuning: Groep de Mos, Den Haag

Technische realisatie: Dennis v.d. Ham

(Borca-Online Computer Service)

<http://www.borca-online.nl/>

Verschijsning: de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 4^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnement NICC Magazine: GRATIS

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Nederland

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Aanmelden NICC Magazine (subscribe):

<http://www.indisch-centrum-den Haag.nl/phplist/?p=subscribe&id=1>

Opzeggen NICC Magazine (unsubscribe):

<http://www.indisch-centrum-den Haag.nl/phplist/?p=unsubscribe&if=1>

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 2168 36

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

Overname van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2014 N.I.C.C. Den Haag

Maandelijks **GRATIS** e-magazine
voor de Indische gemeenschap

Bent u al abonnee?

Eén mailtje is voldoende:

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Indische Internetkrant: www.icm-online.nl - schwab@icm-online.nl

Weimarstraat 39

2562 GP Den Haag

070-364 2806

www.borca-online.nl

Wilt u abonnees werven onder uw familie, vrienden of op uw vereniging? Zie formulier op pagina 34

	NAAM	e – MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst printen of knippen en plakken en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl
of versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag